

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 4 SEPTEMBER 1918

No. 140

Stoomvaart-Maatschappij NEDERLAND

AMSTERDAM.

Stoomvaart-Maatschappij ROTTERDAMSCH LLOYD

ROTTERDAM.

TIJDELIJKE MAILDIENST

JAVA—SAN FRANCISCO vice versa
via
Singapore, Hongkong, Manilla, Nagasaki
en Honolulu.

VRACHTBOOTENDIENST

van Java naar San Francisco vice versa, in
vereeniging met de Java-China-Japan Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.

Geregelde vrachtbootendienst van New York
naar Nederlandsch-Indië vice versa, via
het Panama-Kanaal, in samenwerking
met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN.

Geregelde dienst van Nederlandsch-Indië
naar Rangoon en Calcutta vice versa.

De N. V. Hypothecaire Credietbank

Anna Paulownastraat 113
's-GRAVENHAGE

verstrekt credieten onder hypotheccair ver-
band. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en
rente verzekerde schuldbrieven in coupures
van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

De Directie,

Mr. J. J. BERGSM.A.
C. PLOKHOÏY.

F. & W. VAN DAM

Makelaars in Assurantiën

Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
plaatsen van
alle Assurantiën,
onverschillig van wel-
ken aard, geene uit-
gezonderd.

N. V. Furness' Scheepvaart- en Agentuur Maatschappij

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47.
" " AMSTERDAM N 6866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Kolen-
handelaren, Stuwadoors, Assuradeurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten
van scheepsloadingen per stoomende en
zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:

BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
*CARDIFF (en Birmingham District) wekelijkse
*MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
*STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
*SUNDERLAND elken Zaterdag
*ALEXANDRIE elke 2/3 weken
CANADA (via Londen) elke 10 dagen
AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
*ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
*MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen

Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.

* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Nationale

Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

Rotterdam 's-Gravenhage

Boompjes	Mauritskade
Delfshaven	Bezuidenhout
Feijenoord	Kneuterdijk
Glashaven	Naaldwijk
Schiedam	Rijswijk
Vlaardingen	Scheveningen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

NATIONALE BANKVEREENIGING

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Alphen a. d. R., Amers-
foort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barne-
veld, Bodegraven, Borchulo, Boskoop, Den
Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft,
Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht,
Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Gelder-
malsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo,
Groningen, Haarlem, Harlingen, Heeren-
veen, Den Helder, Hengelo (O.), Hooge-
veen, Hoogezand, Hulst, Katwijk, Leeuwar-
den, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg,
Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Schagen,
Schoonhoven, Sliedrecht, Sneek, Stads-
kanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn,
Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen,
Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist,
Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte
van Binnenlandsche Credietbrieven,
waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland
gelden franco kunnen worden opgenomen.

ZUID-NEDERLANDSCHE HANDELSBANK

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BRED A - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

Belast zich met
de behandeling van alle bankzaken
SAFE DEPOSIT

Rotterdamse Scheepshypotheekbank

Commissarissen: Mr. J. B. VAN BERCKEL, Directeur der 's-Gravenhaagsche Crediet-Vereeniging en Deposito-Kas; D. G. VAN BEUNINGEN, Directeur der Steenkolen-Handelsvereeniging; *Mr. J. COERT, Advocaat; Z. W. C. DEKKERS, Lid der firma Erhardt & Dekkers; Mr. TH. A. FRUIN, Advocaat; *J. VAN DER GIESSEN, Directeur der N.V. C. van der Giessen & Zonen's Scheepswerven; *A. GLEICHMAN, Lid der firma M. van 'Marle; J. B. A. JONCKHEER, Directeur der Stoomvaart-Maatschappij „Nederland”; Mr. K. P. VAN DER MANDELE, Directeur der Rotterdamse Bankvereeniging; *J. MEES Mzn., Lid der firma Bonn & Mees; PHS. VAN OMMEREN Jr., Lid der firma Phs. van Ommeren; J. RYPPERDA WIERDSMA, Directeur der Holland-Amerika-Lijn, te Rotterdam.

*Raad van Toezicht.

Directeur: Mr. W. C. MEES.

Uitgifte van 5 pCt. PANDBRIEVEN

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

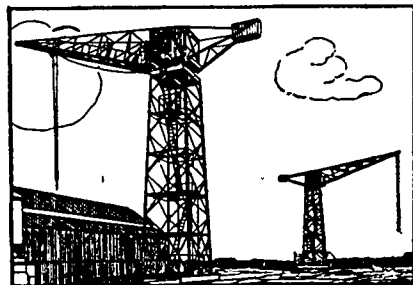
GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in de voornaamste plaatsen van NEDERLANDSCH-INDIË,
in de STRAITS-SETTLEMENTS, in BRITSCH-INDIË en in CHINA.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Yzerbouw - Lifter - Kranen

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1853.

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieuren
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN

Telegram-Adres: „VANUDEN”

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

SCHIEDAM — ROTTERDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 4 SEPTEMBER 1918

No. 140

INHOUD

UITSTEL VAN WISSELS door v. L.	Blz. 778
De Rubber-Crisis. Productiebeperking tegenover consumptie-beperking door P. J. van Beest	780
De Economische wederopbouw van België door M. P.	781
Peru's werkelijke en mogelijke productie door J. M. Plante Fèbure	784
Ricardo en Prof. Verrijn Stuart door G. M. Boissevain	785
Een tegenstelling	785
AANTEKENINGEN:	
Spanje gedurende den oorlog	785
Industrie en banken in Italië	786
Financieele belangen bij de rubbercultuur in Nederlandsch-Indië	787
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	787
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGERIED	787
MAANDCIJFERS:	
Emissies	788
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	789—796
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCHE-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.

Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

2 SEPTEMBER 1918.

In verband met de maandswisseling was de geldmarkt minder ruim. Vooral in het laatst der week en ook heden ontwikkelde zich flinke vraag naar call geld, waaraan echter zonder veel moeite kon worden voldaan. In de noteeringen kwam dan ook niet veel verandering.

De prolongatie-rente noteerde aanvankelijk $2\frac{1}{2}$ pCt., daarna $2\frac{3}{4}$ pCt. In particulier disconto ging, uit gebrek aan wissels, weder zeer weinig om. Het aangeboden papier vond gemakkelijk plaatsing tot ongeveer onveranderde koersen circa 2 à $2\frac{1}{4}$ pCt.

Dat de omzetten in call niet gering zijn geweest

en de geldvraag tamelijk sterk, blijkt uit de weekstaat van de Nederlandsche Bank. De omloop van bankbiljetten is met niet minder dan 24 miljoen gulden toegenomen, welke gelden echter niet verkregen werden door discontoeering van wissels of beleening van goederen, maar geheel door onttrekkingen in rekening courant. Het hoofd „rekening courant van anderen” verminderde met bijna 26 miljoen.

Op de wisselmarkt heerschte weder een zeer onzekere stemming. Door de groote vraag voor Londen en Parijs in Zwitserland, openden deze koersen ook hier te lande weder vaster. Deze vraag kwam hoofdzakelijk uit Genève. De koersen noteerden daar herhaaldelijk meerdere centiemmen hooger als in de andere Zwitsersche beursplaatsen. Blijkbaar ontwikkelde zich in die stad, door de gunstige politieke berichten, een sterke hausse speculatie. Door deze buitengewone stijging, die hier slechts in betrekkelijk geringe mate gevolgd werd, ontstond een scherpe daling van den Zwitserschen koers, die daardoor belangrijk onder het goudpunt kwam te staan. De scherpe fluctuaties, die daarna in Zwitserland plaats vonden, bleven niet zonder uitwerking op dezen koers, die herhaaldelijk sterk op en neer liep.

Aanvankelijk ondergingen ook in Skandinavië de entente-koersen niet zooveel verandering. Sedert Vrijdag trad echter ook daar een sterke hausse beweging in. Dit gevoegd bij een tamelijk belangrijke vraag van de regeering, ter betaling van gekocht graan, deed de koersen hier heden plotseling oplopen tot 9.55, 36.75 en 1.99.

In tegenstelling hiermede waren markten en vooral Oostenr. kronen zeer flauw. Vooral Weenen blijft sterk aangeboden, doordat groote posten Oostenrijksch bankpapier over de oostgrens gebracht worden, ter omruiling tegen Engelsch bankpapier. De koers van Engelsch bankpapier steeg dan ook van 10.50 tot 10.80 en zou stellig nog veel sterker opgelopen zijn, indien niet blijkbaar de Engelsche regeering de uitvoer van Engelsch bankpapier bevorderde, althans niet tegengaat. Volgens het maandbericht van de Oostenrijksch-Hongaarsche bank zou het aanbod en de vraag weder uit de Oekraïne afkomstig zijn, waar door de Oostenrijksche legers ongeveer 150 miljoen Kronen per maand in omloop gebracht worden.

Niet onvermeld mag blijven de oprichting te Rotterdam van een Duitsche Bankinstelling. Door de bekende grootindustriël Thijssen wordt opgericht de

Bank voor Handel en Scheepvaart, onder leiding van twee directeuren zijner hier gevestigde onderneming „Vulcaan” en den Heer Schütte tot dusver onder-directeur van de Rotterdamsche Bankvereniging te 's-Gravenhage, hoofdzakelijk ter financiering van zijne hier te lande gevestigde verschillende ondernemingen op scheepvaartgebied en zijn kolen- en ijzerhandel.

UITSTEL VAN WISSELS.

In aflevering 137 van dit tijdschrift wordt besproken een van de indirecte gevolgen van het niet betalen van incasso-wissels op den vervaldag of op vertoon van zicht-wissels, n.l. de consequenties, die artikel 51 al. 6 van de nieuwe zegelwet aan het uitstel verbindt.

Typeerend zijn de middelen, door de trekkers van incasso-wissels en door de banken en bankiers bedacht en genomen om aan het evenredig zegel te ontkomen, al wordt de betaling van den wissel langer dan 8 dagen uitgesteld, om toch uitstel van betaling zonder aan evenredig zegel den wissel te onderwerpen, te kunnen verleenen. En juist was in de nieuwe zegelwet de bepaling van art. 51 al. 6, als ik me niet vergis, opgenomen om het kwaad om wissels niet op den vervaldag of op zicht te betalen, doch de betaling er van uit te stellen, tegen te gaan.

Iedere kassier weet bij ondervinding hoe het uitstellen van wissels regel is, het betalen van een wissel op den vervaldag of bij vertoon een hooge uitzondering is, dat de wissellooper twee- of driemaal bij betrokkenen moet aankomen om betaling te bekomen.

Aan de sleur van uitstel is de kassier reeds zoo gewoon geraakt, dat hij zich er geen rekenschap meer van geeft, welk 'n vergrooing zijner administratie, dat uitstellen voor hem beteekent.

In het buitenland is men langzamerhand, hoewel noode, zich gaan neerleggen bij de eigenaardige betalingswijze hier te lande.

Hoe onverdedigbaar het uitstellen van de betaling, waartoe men zich verplicht heeft, hetzij op een bepaalden dag, hetzij op vertoon van den wissel, is, daarop is reeds menigmaal gewezen o.a. door den heer W. Westerman in de Economist van 1907; het is te betreuren, dat de poging in de nieuwe zegelwet, om met de oude, verkeerde sleur te doen breken, mislukt is.

Trouwens de wet, ons W. v. K., geeft tot het euvel van uitstel geen aanleiding. Art. 149 W. v. K. zegt, dat de wisselbrief, op tijd getrokken, betaalbaar is op den vervaldag en art. 150 W. v. K., dat de wisselbrief, op zicht getrokken, betaalbaar op deszelfs vertooning is, terwijl art. 179 al. 1 W. v. K. voorschrijft, dat bij gebreke van betaling op den vervaldag, de houder, zonder aanzien of de wisselbrief al dan niet geaccepteerd zij, verplicht is denzelfden op den volgende dag te laten protesteeren.

Uitstel van betaling kent de wet dus niet, zelfs al is de wissel niet geaccepteerd; ook kent de wet niet de clause Z(onder) K(osten), welke op de wissels voorkomen zoo veelvuldig, dat het een uitzondering is, wanneer zij ontbreken, dat er wanneer aan de wet moet gehouden worden, er expresselijk nog een P(rotest) met dikke letter op den wissel moet voorkomen.

In die P ziet de kassier de uitgesproken bedoeling, dat de trekker eventueel niet opziet tegen de kosten van protest bij niet-betaling van den wissel op den vervaldag of op vertoon.

En hierin ligt een aanwijzing van het ontstaan van het euvel: de trekkers wilden niet de kans loopen protestkosten te moeten betalen, of hun afnemers van zich te vervreemden door de protestkosten op hen te verhalen.

De wissels Z. K. spruiten in den regel voort uit de leverantiën van binnen- en buitenlandsche fabrikanten, importeurs, grossiers grootendeels aan winkeliers,

kleine industrieelen, kleine neringdoenden, bouwers e.d.; hoewel de bedragen dier wissels gewoonlijk niet groot zijn, doch middelmatig of klein, zijn er onder de betrokkenen, aan wie de betaling bij gebreke van ruime kasmiddelen of de noodige kasgelden dikwijls niet op den vervaldag convenieert; zij hebben op hun beurt weder te wachten op het binnenkomen van uitstaande vorderingen.

Om aan hun afnemers te gerieven en ter besparing eventueel van protestkosten, wilden de trekkers wel eenige dagen uitstel van betaling geven, waren zij wel genegen om de bepaling der wet, welke protest bij non-betaling den volgende dag voorschrijft, ter zijde te stellen. En om hun wil om hun afnemers, wien de betaling precies op den vervaldag der wissels minder mocht convenieeren, uitdrukkelijk te doen blijken, werd op de wissels door de trekkers de bekende „zonder kosten”-clause geplaatst.

Uit het feit, dat onze Wet van deze clause nergens melding maakt, is, naar de heer Westerman in zijn Economist-artikel opmerkt, alvast te concludeeren, dat zij bij de invoering van het Wetboek van Koophandel (1838) nog niet in zwang was. Eerst een tiental jaren later vindt men, verhaalt de heer Westerman, voor het eerst eene rechterlijke uitspraak over deze nieuwe clause, waarmede men blijkbaar nog niet goed raad wist, vermeld. Immers zoowel een vonnis van de Rechtbank te Amsterdam van 1849 als een arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Limburg van 1858 ontzegden aan de „zonder kosten”-clause alle rechtskracht.

„Ook al mocht de gewoonte medebrengen (waaraan „dus nog getwijfeld werd), dat in zoodanig geval een „wissel niet geprotesteerd wordt, kan zulks in rechte „niets afdoen en geen gevolg hebben ten opzichte „der verplichting van den houder tegenover zijn „endossant om bij niet-betaling te protesteeren, aan „gezien die woorden den aard des wissels niet weg- „nemen.”

Dezelfde leer werd in 1867 nog eens door de Rechtbank te Assen verkondigd, doch ging toen niet meer op, want het Gerechtshof in Drente vernietigde het vonnis, zich daarbij richtende naar eene uitspraak van den Hoogen Raad, die twee jaren vroeger deze afwijking van het wetsvoorschrift, jammer genoeg, rechtsgeldig had verklaard.

De jurisprudentie is daarvan dan ook niet meer afgeweken. De clause had inmiddels meer en meer terrein gewonnen en toen in 1882 de Zegelwet werd gewijzigd, bevatte de nieuwe lezing ook het voorschrift, dat de aanduiding „zonder kosten” of eene andere clause, bestemd om den houder van de verplichting tot protesteeren te ontheffen, nietig zoude zijn, indien zij betrekking had op handelspapier, dat niet voldoende gezegeld was.

De gevolgtrekking van den heer Westerman, dat men wel mag aannemen, dat de usantie van de „zonder kosten”-clause eerst omstreeks het midden der vorige eeuw haar funeste — de betiteling van den heer W. — intrede in de handelwereld heeft gedaan, komt aannemelijk voor. Tot staving van zijn gevolgtrekking, haalt de heer W. een vergelijking met de buitenlandsche wetgeving aan. In de Fransche Code de Commerce van 1808 wordt ook het protest geregeld; ook daarin wordt niet gesproken van een aanduiding „sans frais”; ook de Fransche rechter erkende echter die clause; in de Fransche zegelwet van 1850 komt een bepaling voor als hierboven vermeld in onze zegelwet van 1882. De Duitsche wisselwet van 1870 kent de „ohne Kosten Klausel”, omschrijft ze en bepaalt er de rechtskracht van.

Zeker is, dat de „zonder kosten”-clause in ons binnenlandsch verkeer zulk een burgerrecht heeft verkregen, dat groote, kapitaalcrachtige, over voldoende kasmiddelen en kasgelden beschikkende betrokkenen er zelfs niet aan denken — de goede uitzonderingen daargelaten — wissels op den vervaldag zonder uitstel te betalen.

Het is te betreuren, dat van den winkelstand — want de betrokkenen van de „zonder kosten”-incasso-wissels zijn, kan men wel zeggen, grootendeels winkeliers — niet een streven uitgaat om met de eigenaardige opvatting omtrent het prompt nakomen van hunne verplichtingen, te breken; de winkelstand, mag men wel zeggen, heeft thans een goeden tijd en hij heeft wel kans gezien om een einde te maken aan minder goede gewoonten te zijnen nadeele, zooals het geven van percenten over de rekeningen en zoo thans op contante betaling — zijn goed recht — aan te dringen.

De heer Van Roon heeft in no. 137 van dit Tijdschrift op een indirect gevolg van het uitstellen van wissels de aandacht gevestigd; op een ander indirect gevolg wil ik hier wijzen.

Toen de oorlog nog niet lang uitgebroken was en de koers van de marken begon te dalen, kwam de vraag naar voren: wat is de vervaltijd eens wissels?

Zooals men weet, schrijft art. 156 W. v. K. voor, dat de betaling van wissels in buitenlandsch geld moet geschieden in Nederlandsch geld en wel de buitenlandsche munt omgerekend tegen den wisselkoers van den vervaltijd.

Een wissel op zicht of op een bepaalden dag vervallende, werd 14 dagen uitgesteld; de koers van de mark was op den dag van vertoon of op den vervaldatum, zeg 58½, na 14 dagen 58 cent. Wat moest nu de betrokkene betalen? Dat de betrokkenen overhielden tot de meening, dat de vervaltijd niet wilde zeggen den vertoondag of den vervaldatum, doch de dag van betaling, is gemakkelijk te begrijpen; betaalde de betrokkene tegen 58½ cent, dan moest hij betalen f 585 voor M. 1000 en anders f 580.

Voor den buitenlandschen trekker beteekende betaling tegen den koers van betaling geen verlies, doch wel winstderving. Werd hem geremitteerd, dan was de koers van de mark reeds weer lager, dus ontving hij toch reeds meer dan zijn M. 1000 af incasso-kosten, waarop hij gerekend had; was de mark niet verder gedaald, niet beneden 58 cent, dan ontving hij zijn M. 1000.

Veel is er te doen geweest over de vraag, tegen welken koers de wissels betaald moesten worden: tegen den koers van den vervaldag der wissels volgens de bewoordingen des wissels, dan wel tegen den koers van den dag, waarop betaald werd. Rechtsgeleerde raadslieden van de voornamste bankiers hebben er over geconfereerd.

Is uit de nieuwe zegelwet nu een argument te putten voor het standpunt, dat de koers van den dag voor de betaling geldt? Art. 51 al. 6 zegt, dat papier, dat uiterlijk acht dagen na zijne dagtekening betaalbaar is gesteld, doch, tengevolge van niet-betaling bij de aanbieding ter betaling, langer dan acht dagen in omloop blijft, eveneens aan het evenredig zegelrecht onderworpen is, d.w.z., zooals de heer Van Roon schrijft, dat, wanneer dit art. letterlijk wordt toegepast, een korte wissel automatisch een lange wordt, doordat de betrokkene en houder overeenkomen, dat de betaling later zal volgen — de vervaltijd dus verschoven wordt.

Van uit het buitenland bleven de opmerkingen uit, zoolang de wisselkoers hier bleef dalen, doch toen hij — de markenkoers in het bijzonder — na een lang tijdperk van vrijwel onafgebroken daling, een stijgende richting gedurende eenigen tijd insloeg, waren de reclames talrijk.

Toen, bij die stijgende richting, werden vele wissels zonder uitstel betaald of na uitstel, doch tegen het Hollandsche bedrag, waarin ze eerst, op den vertoondag of vervaldag, uitgerekend waren.

Bij het overmaken van de geïnde bedragen, de koers der marken nog verder gestegen zijnde, ontving de buitenlandsche trekker niet zijn M. 1000, doch minder; vragen om opheldering, reclames, bleven niet uit.

Den laatsten tijd zijn de koersen der buitenlandsche valuta hier te lande echter eerder dalende dan stijgende geweest; bovendien komen wissels in buiten-

landsche valuta op in ons land wonenden getrokken thans zeer weinig voor, daar in den laatsten tijd de internationale (vrije) handel tot een minimum is beperkt, terwijl wat hier in ons land nog ingevoerd is geworden en wordt, op andere wijze dan door buitenlandsche munt-wissels verrekend wordt.

Doch na den oorlog is een levendig internationaal goederenverkeer te wachten, zijn stijgende wisselkoersen niet onwaarschijnlijk. Dan zal het voor de trekkers van wissels in buitenlandsche valuta op in ons land wonenden geen onverschillige zaak zijn tegen welken koers de wissels worden betaald, tegen den koers van den vertoondag of van den vervaldag volgens de bewoordingen des wissels, dan wel tegen den koers van den dag van betaling, na uitstel dus.

Voor de trekkers dier wissels d.w.z. de buitenlandsche fabrikanten, exporteurs, grossiers is het dan geen onverschillige zaak, want voor hen is het wisselrisico bij de thans geldende wijze van afrekening der geïnde bedragen. De Hollandsche banken en bankiers toch rekenen de geïnde wissels af door hun correspondenten in het buitenland — banken en bankiers — of relatiën — fabrikanten, grossiers, exporteurs, die hunne wissels direct, zonder tusschenkomst van buitenlandsche banken en bankiers aan de banken en bankiers hier ter inning zenden — met de opbrengst in Hollandsch geld der wissels in rekeningcourant te crediteeren en dat Hollandsche bedrag over te maken in het vreemde geld, omgerekend tegen den koers van den dag der overmaking.

Deze wijze van afrekening is ook door de Amsterdamsche Bankiersvereeniging aangenomen en bij circulaire d.d. Januari 1916 vastgesteld. Hierbij is bepaald dat, wanneer de remittent van een wissel in vreemde munt getrokken remise in die munt voor de opbrengst wenscht te ontvangen, die opbrengst (in Hollandsch geld dus) omgerekend wordt tegen den koers, geldig voor den dag, waarop de remise plaats heeft, vermeerderd met minimum 1 0/00.

Nemen we als voorbeeld een wissel van £ 100, vervallende, stel op 18 Juni en dat dien dag de wisselkoers op Londen 9,30 en op 19 Juni 9,35 was; de notering van 18 Juni is geldend verklaard voor wissels, welke van 18 Juni 's middags 2½ uur tot 19 Juni 's middags 2½ uur omgerekend worden. De afrekening van den Hollandschen bankier, die den wissel 19 Juni incasseert, aan den buitenlandschen bankier, luidt dan:

af:	£ 100 à f 9.30	..	f 930.—
valuta-commissie, te berekenen aan buitenlandsche banken en bankiers 1/2 0/00	0,461/2
			f 929,531/2

Koers van 19 Juni	..	f 9,35
+ 1 0/00	..	0,00935

Koers, waarvoor de remise gemaakt wordt f 9,35935

De buitenlandsche bank of bankier ontvangt dus £ 99/6/4, in plaats van zijn £ 100 (af incassoprovisie).

Wanneer de buitenlandsche wisselkoersen weder een stijgende richting ingeslagen zijn, zal men dan betalen de wissels in buitenlandsche valuta, omgerekend tegen den wisselkoers van den vervaltijd d.w.z. tegen den koers van den vertoondag of van den vervaldag, volgens de bewoordingen van den wissel, doch den houder van den wissel op het geld laten wachten, eerst betalen na uitstel, wat den buitenlandschen trekker op onnoodig verlies uitkomt, een verlies, waarbij men zelf geen ander voordeel heeft, dan misschien eenige dagen rentewinst.

Het ware te wenschen, dat voor dien tijd uitgemakt werd, welke koers voor de omrekening zal gelden — die van den vertoondag of vervaldag volgens de bewoordingen van den wissel en dat aan het euvel van uitstel een einde kwam; de banken en bankiers kunnen in deze veel doen en zij hebben thans met elkaar voeling, houden met elkaar overleg in de vergaderingen van hunne bankiersvereeniging.

DE RUBBER-CRISIS.

Productiebeperking tegenover consumptiebeperking.

Sedert wij in Juni ¹⁾ in het kort de voornaamste maatregelen noemden, welke de „War Trade Board” in de Vereenigde Staten heeft genomen om den rubberinvoer te beperken, bereikten ons uit New-York hieromtrent nadere gegevens, waaruit allereerst blijkt, dat ook aan de overzijde van den Oceaan deze maatregelen bij vele belanghebbenden nog al eenige ontsteltenis hebben verwekt.

Teneinde de „rubbermen” zooveel mogelijk in te lichten omtrent de plannen van de regeering en de genomen maatregelen te verklaren, werd een bijeenkomst gehouden, onder leiding van „the Rubber Association of America”, waarop niet minder dan 538 personen tegenwoordig waren.

Allereerst dan, werd er op gewezen, dat het gebrek aan scheepsruimte het noodzakelijk maakte, de rubberinvoeren te beperken en deze vast te stellen op 100.000 tons per jaar. Voorloopig werd op deze basis een invoer van 25.000 tons toegestaan voor de eerste drie maanden Mei/Juni/Juli, terwijl daarna zou worden overwogen in hoeverre deze hoeveelheid vermeerderd of verminderd zou kunnen worden.

Het plan is, de rubber noodig voor regeeringsorders geheel toe te wijzen. Hetgeen van de 100.000 tons overblijft, nadat dit is geschied, wordt verdeeld onder de fabrieken op basis van hun consumptie gedurende 1917. Naar schatting is voor de regeeringsorders noodig ca. 35.000 tons rubber per jaar, zoodat 65.000 tons voor de industrie ter verdeling overblijft, of wel $\frac{7}{16}$ van het verbruik in 1917. Uit de door de aanwezigen gestelde vragen blijkt voorts, dat de beperking van invoer alleen geldt voor aanvoeren van overzee, zoodat bijv. Mexicaansche rubber, die per spoor kan worden aangevoerd buiten de regeling valt. Evenmin valt onder de regeling de zoogenaamde „reclaimed rubber”.

Intusschen heeft de praktijk reeds bewezen, dat ook in Amerika niet direct alles mogelijk is, aangezien alleen in de twee maanden Mei en Juni reeds meer dan 40.000 tons rubber werden ingevoerd, in plaats van 25.000 tons voor de eerste drie maanden. Voor Augustus/September werd de in te voeren hoeveelheid bepaald op 16.000 tons, welke echter uitsluitend uit Centraal en Zuid-Amerika ingevoerd zullen mogen worden.

Hoewel het niet uitgesloten is, dat bij verbetering der scheepvaarttoestanden een grootere aanvoer van overzee zal worden toegestaan, zal het o.i. aanbeveling verdienen, met deze mogelijkheid niet te veel rekening te houden in de naaste toekomst, aangezien de voorraden in Amerika aan ruwe rubber bij de inwerkingtreding van de invoerbeperking ruim 80.000 tons bedroegen, hetgeen met de vastgestelde invoer van 100.000 tons ongeveer het rubberverbruik van de Vereenigde Staten gedurende 1917 uitmaakt.

Het ligt voor de hand, dat de plantage-rubber-produceerende landen het eerst de gevolgen ondervinden van bovengenoemde maatregelen, en met name de planters in de Nederlandsch- en Engelsch-Indische Koloniën bemerken thans, hoe afhankelijk men is geworden van de Amerikaanse rubberindustrie. Nauwelijks behoeft er hier aan herinnerd te worden, op welke wijze de plantagerubber zich meer en meer opstapelt in de Oost en de steeds dalende prijzen (reeds is een prijs van f 0,50 per half kilo geen uitzondering meer) openen voor de meeste ondernemingen een somber verschiep, indien niet tijdig wordt ingegrepen. Het is duidelijk, dat bij een langeren duur van de tegenwoordige toestanden, weldra het meerendeel der ondernemingen met aanmerkelijk verlies zal moeten produceeren, doch bovendien bestaat het alles behalve gunstige vooruitzicht, dat nog lange jaren op de we-

reldmarkt een ontzaggelijk groote zichtbare voorraad plantagerubber zal blijven drukken.

Tot dusverre stond tegenover de steeds toenemende productie van plantagerubber het minstens even sterk toenemende verbruik in Europa en de Vereenigde Staten. Gedurende den oorlog is hierin in zooverre verandering gekomen, dat de Centrale Mogendheden met een verbruik van rond 20.000 tons buiten beschouwing blijven, en dat Engeland zijn invoeren moest beperken, hetgeen echter ruimschoots werd goedge maakt door de kolossale vermeerdering van het verbruik in Amerika. Voorts zijn Frankrijk en Italië door de scheepvaartmoeilijkheden niet in staat hun verbruik van rubber te doen toenemen; Scandinavië is sterk door de Entente gerantsoeneerd, terwijl ten slotte Rusland, althans voorloopig geen rubberconsument van beteekenis meer is, hetgeen op zichzelf al een vermindering van ca. 7500 tons beteekent, welke vermindering door de vermeerderde consumptie in Japan en Australië nog geenszins wordt goedge maakt.

Het bovenstaande samenvattende, kan worden vastgesteld, dat tegenover een kunstmatig beperkte consumptie staat een toenemende productie, hetgeen tengevolge zal hebben, dat de geheele rubbercultuur met een ernstige crisis wordt bedreigd.

* * *

De vraag rijst dan, kunnen en moeten er maatregelen genomen worden, ter bescherming van de rubbercultuur in Ned.-Indië, of moet elke onderneming voor zich trachten, zich zoo goed en zoo kwaad het gaat, door een crisistijd heen te komen, waarvan het einde nog niet te voorzien is.

Het groote belang, dat Nederland en de Koloniën bij de rubbercultuur hebben, springt in het oog, wanneer men de cijfers beschouwt van de met rubber beplante oppervlakte in Oost-Azië. In het geheel zijn thans beplant rond 2.000.000 acres, waarvan in de Nederlandsche Koloniën ca. 600.000 acres, terwijl de overige 1.400.000 acres vrijwel geheel zijn gelegen in de Engelsche Koloniën. Van deze ondernemingen werd in 1917 geoogst ca. 44.000 tons rubber wat de Nederlandsche- en ca. 165.000 tons wat de Engelsche Koloniën betreft. Amerika, dat 130.000 tons Plantagerubber in 1917 invoerde betrok hiervan 27.000 tons uit Nederlandsch-Indië en de rest direct of indirect uit de Engelsche Koloniën.

Puntsgewijze willen wij thans hieronder bespreken: de nadeelen uit de tegenwoordige ongunstige omstandigheden voortvloeiend, en nagaan, welke maatregelen daartegenover genomen kunnen worden.

Nadeelen.

Het behoeft wel geen nader betoog, dat ondernemingen, welke zonder winst, of wel zooals sommigen thans reeds, met verlies produceeren, hun behoeften tot het uiterste zullen beperken en op alle mogelijke wijzen zullen willen bezuinigen. De terugslag, die de importhandel in Nederlandsch-Indië daarvan zal ondervinden, zal beduidend zijn, doch een grooter gevaar dreigt, wanneer ondernemingen uit geldgebrek hun aanplant moeten laten verwaarloozen, hetgeen het verspreiden van ziekten onder de boomen niet alleen op de eigen onderneming, maar ook op aangrenzende perceelen in de hand werkt.

Evenmin is het denkbeeldig — en dit lijkt ons van een algemeen standpunt beschouwd het bedenkelijkst — dat van de malaise door buitenlandse koopers gebruik zal worden gemaakt om de zwakstaande ondernemingen op te koopen en voornamelijk denken wij hier aan Amerika, Japan en Duitschland.

De politiek door de Vereenigde Staten gevolgd, gaat zich steeds duidelijker afteekenen: Niet alleen de contrôle over de geldmarkt is het doel, doch daarbij moet de Amerikaan vrijelijk kunnen beschikken over de grondstoffen voor zijn groot-industrie. Kolen, ertsen, katoen, levert Amerika zelf in voldoende mate, rubber echter ontbreekt nog en men behoeft de Ame-

¹⁾ [Zie het Rubberoverzicht in het nummer van 12 Juni j.l., blz. 533 van dezen jaargang.]

rikaansche bladen maar te volgen, om te zien, dat dit gemis aan eigen rubberproductie de Amerikaansche industrie een doorn in het oog is. Niet te verwonderen behoeft het, dat Amerika thans voor eenigen tijd de plantagerubber „met rust laat”, teneinde straks de vruchten te kunnen plukken van deze manoeuvre. De groote Amerikaansche rubberfabrieken zullen dan de gelegenheid hebben, zich voor de toekomst van rubber te voorzien van eigen ondernemingen, die echter door Nederlandsch kapitaal tot productie zijn gebracht.

Doch ook Japan en Duitschland zullen gaarne voor hun industrie van „koopjes” gebruik maken, om althans een deel van de rubberproductie onder eigen controle te brengen. Waar thans Duitschland na den oorlog voor zijn rubberaankopen is aangewezen of op de Geallieerden, of op Nederland, lijkt het ons tegenover onzen machtigen buurman een niet te versmaden economisch wapen, dat Nederland beschikken kan over deze zoo zeer begeerde grondstof.

Wordt niet tijdig ingegrepen, dan vreezen wij, dat bovenstaande mogelijkheden maar al te spoedig werkelijkheden zullen zijn geworden.

Maatregelen.

Waar wij meenen, in het voorgaande te hebben aange-toond, dat met de rubbercultuur een algemeen Nederlandsch belang is gemoeid (het moge dan indirect zijn) daar willen wij thans in het kort eenige maatregelen noemen, die o.i. noodig zijn geworden, om verval van deze cultuur te voorkomen.

In de eerste plaats achten wij het noodig, dat daarbij de leiding wordt genomen, op een krachtige wijze en liefst door een bestaande groote organisatie. De aangewezen organisatie daarvoor lijkt ons de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Nederlandsch-Indië, die dan echter in Indië zelf een nauw contact met belanghebbenden en met het Gouvernement zal hebben te onderhouden, welk contact voor een goede uitvoering der te nemen maatregelen onontbeerlijk is.

Bij deze maatregelen stellen wij voorop:

1°. dat tegenover een kunstmatig beperkte consumptie gesteld moet worden een kunstmatig beperkte productie.

Overtuigd, dat in normale tijden bij vrije vraag en aanbod geen kunstmatige productiebeperking of bescherming van de rubbercultuur ingevoerd zou mogen worden, achten wij het evenwel in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden noodzakelijk, dat de productie wordt beperkt. Doch niet alleen in onze Koloniën. Hier moet worden samengewerkt met de organisatie voor de Engelsche Koloniën: de „Rubber Growers Association”, waarvan een groot deel der leden, zooals men weet, reeds is overgegaan tot een vrijwillige productiebeperking. Wil echter deze samenwerking vrucht dragen, dan moet men het eens worden over de wijze waarop de beperking zal geschieden. Wij zien hierbij de volgende mogelijkheden:

a. een algemeene beperking van bijv. 20 pCt. of 25 pCt. der productie over het jaar 1917;

b. een beperking tot een zeker aantal ponden per acre per jaar, bijv. 200 lbs.;

c. een beperking naar kwaliteit, door allen de first latex te verwerken (waarvan het product jaren lang houdbaar is) en de lumps en scraps te vernietigen;

d. een beperking door de boomen gedurende een bepaald tijdvak (bijv. drie maanden) niet te tappen.

Is men het daarover in beginsel eens, dan moet gezorgd worden, dat alle ondernemingen zich aansluiten bij de Organisatie en dat elke rubberplanter gehouden is de gegeven voorschriften op te volgen. Eerst dan zal de beperking inderdaad doorgevoerd kunnen worden.

Een Organisatie waarbij alle planters zijn aangesloten, zal

2°. moeten vaststellen een loonende verkoopprijs, een minimum prijs dus, waartoe het product verkocht zal worden.

Ook hierbij is samenwerking met de Rubber Gro-

wers Association noodzakelijk. Tegenover de willekeurige en eenzijdige door de Regeering van eenig land vastgestelde (zooals de Ver. Staten) of vast te stellen maximumprijzen, moet zich de Organisatie plaatsen en trachten op de vaststelling van deze prijzen invloed uit te oefenen. Bovendien moet de Organisatie het echter mogelijk maken, dat bij gebrek aan vraag in de consumptielanden, hetzij door invoerverbod of anderszins de ondernemingen hun product kunnen verkoopen aan een syndicaat, dat dan voor een regelmatig en behoorlijken verkoop in verhouding tot den inbreng van de ondernemingen zorg zal moeten dragen.

Ten slotte zal de Organisatie:

3°. pogingen in het werk moeten stellen om een geregelde afscheep mogelijk te maken en zal zij de beschikbare scheepsruimte zoo billijk mogelijk over de belanghebbenden moeten verdeelen.

Dit punt behoeft o.i. geen nadere toelichting.

Willen de genoemde maatregelen daargevoerd kunnen worden, dan zal o.i. steun van de Regeering hier te lande en van het Gouvernement in Indië niet gemist kunnen worden. Regeeringsinmenging moet daarentegen zooveel mogelijk vermeld worden; indien belanghebbenden zorgen voor de eigen belangen onder toezicht van den Staat, zal naar onze meening en naar de ondervinding hier te lande leert, een vlotter verloop der zaken verzekerd zijn.

De Regeering en het Gouvernement kunnen dan:

1°. moreelen steun verlenen, door de Organisatie te erkennen en deze zooveel mogelijk officieel naar voren te brengen. De Organisatie zou bijv. gemachtigd kunnen worden onderhandelingen te voeren met buitenlandsche Regeeringen of vertegenwoordigers daarvan en met deze onder nadere goedkeuring van de Regeering overeenkomsten aan te gaan;

2°. finantieelen steun verlenen, door eventueel voor een bepaald bedrag deel te nemen aan het Syndicaatskapitaal hierboven bedoeld, indien particuliere banken of andere koloniale instellingen het benodigde groote kapitaal niet bijeen brengen;

3°. wettelijken steun verlenen.

Hierdoor kan op planters, die zich niet bij de Organisatie wenschen aan te sluiten een zachte drang in die richting worden uitgeoefend en wel door:

a. een uitvoerverbod op alle plantagerubber in Indië uit te vaardigen en alleen consent te verlenen aan de Organisatie;

b. door de ondernemingen te verplichten de geproduceerde rubber onder een bepaald handelsmerk te verpakken. Dit handelsmerk moet geregistreerd worden, terwijl daarna de merken van die ondernemingen, welke zich niet wenschen aan te sluiten, ten uitvoer verboden kunnen worden.

Met het bovenstaande is slechts bedoeld, eenige aanwijzingen te geven, op welke manier wij ons denken, dat in de bestaande toestand verbetering gebracht zal kunnen worden.

Natuurlijk zal de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned. Indië, die voor de gedachte Organisatie de basis kan vormen, geheel zich daarvoor moeten inrichten en zoo noodig reorganiseeren. Veel zal evenwel bij een krachtige leiding reeds thans door haar bestuur kunnen worden voorbereid en wij vertrouwen dan ook, dat het bestuur van deze Vereeniging intusschen niet heeft stil gezeten, terwijl wij hopen, dat spoedig ook naar buiten iets van haar actie zal verluiden.

P. J. VAN BEEST.

Rotterdam, 2 September 1918.

DE ECONOMISCHE WEDEROPBOUW VAN BELGIE.

Van Belgische zijde schrijft men ons:

Een van de meest ingewikkelde en belangrijke vraagstukken, welke een oorlogvoerend land na den terugkeer van den vrede zal hebben op te lossen, mag terecht de economische wederopbouw van het

zwaar beproefde België genoemd worden. De door haar geleden verliezen gedurende deze vier oorlogsjaren zijn thans onmogelijk vast te stellen, doch het lijkt geen twijfel, dat de bedragen zich met milliarden zullen laten becijferen. En welk een onzekerheid bestaat er nog aangaande de toekomst, voor het geval dat het front allengs over Belgisch gebied zal worden teruggetrokken.

Wanneer men aan deze droevige vooruitzichten denkt, zou men geneigd zijn aan te nemen, dat er heden voor de Belgen slechts overblijft geduldig voorspoediger tijden af te wachten en moedeloos de pinnen van een vervlogen welvaart te aanschouwen. Edoch, wij hebben een gansch andere opvatting, en sinds geruimen tijd zijn wij vastberaden bezig ontwerpen te maken en middelen te zoeken om zoodra de gebeurtenissen het toelaten, zoo spoedig mogelijk alle spoor van verwoesting te doen verdwijnen en het lamgeslagen bedrijfs- en handelsleven weder op te richten.

Reeds kort na het uitbreken der vijandelijkheden in 1915, zag men den bekwamen wijlen Prof. Emile Waxweiler te Londen eene uitgebreide officieuze Commissie samen stellen, waaraan deelnamen Belgische uitgeweken industrieelen en handeldrijvenden, om door eene groote wetenschappelijke enquête het economisch herstel van het land voor te bereiden. In het afgelopen jaar kreeg het begonnen werk van Waxweiler een krachtigen steun door het officieel installeren te Havre van den Economischen Raad, onder het voorzitterschap van den voormaligen minister-president De Brocqueville, hebbende tot taak de maatregelen te bestudeeren, welke door de regeering na den terugkeer in het land dienen getroffen te worden tot het herstel der welvaart. Weldra kwamen te Parijs, Londen, 's-Gravenhage en Bern commissies voor economische studie tot stand, waarvan Belgische persoonlijkheden uit de zakenwereld deel uitmaken, met het doel door hun werkzaamheden den bovengenoemden Raad ter zijde te staan.

Alhoewel in het overrompelde België de belanghebbenden ook niet onledig blijven en insgelijks zich met hetzelfde vraagstuk bezig houden, ontbreekt er tot nu toe eenheid en leiding aan hun streven, aangezien de belemmering van het verkeer hun belet in gedachtenwisseling te treden en de vijandelijke overheid veel in het werk stelt, dat niet anders dan de industrie van het zwaar getroffen land ten gronde zal richten, waarmede de eigen industrie een betere kans is gegeven.

Het is dus vanwege de regeering en onder de Belgen, die buiten hun land vertoeven en bijgevolg over meer vrijheid van handelen beschikken, dat het meest geijverd wordt met het oog op de toekomst. Na lang dralen, werd bij Koninklijk besluit, begin October 1917, het Ministerie van Economische Aangelegenheden ingesteld, waaraan de Economische Raad met zijn vertakkingen werd verbonden.

Langzamerhand beginnen de werkzaamheden van het nieuw gevormde ministerie, onder de leiding van Minister Poulet, professor in de geschiedenis aan de Leuvense universiteit, zich duidelijk af te tekenen. Uit eigen initiatief hadden reeds de in Frankrijk in ballingschap verblijvende Belgische industrieelen zich aaneengesloten om in overleg met hun regeering grondstoffen, gereedschappen, machines aan te schaffen, noodig om hun geteisterde bedrijven opnieuw op gang te brengen. Bij den aanvang van het loopend jaar, werd van overheidswege de „Comptoir National pour la reprise de l'activité économique en Belgique" opgericht, eene coöperatieve vereeniging onder staats-toezicht, die voor rekening van groot- en klein-industrieelen zich met aankopen van grondstoffen, werktuigen en machines belast. Ten einde de vereischte kapitalen te verstrekken en alle financieele moeilijkheden, samenhangende met de aangenomen ontwerpen op te lossen, is een financieel departement gevormd.

Bij de beraadslagingen der nijverheidshoofden zijn thans twee groote stroomingen waar te nemen; de eene groep wil de industrieelen krachtig organiseren onder eene centrale leiding, de andere eischt eene volledige vrijheid. De eerste gedachte gaat uit van de groot-industrieelen van het land van Charleroi, die van oordeel zijn, dat, gelet de verscheidenheid van den toestand, waarin de oorlog de verschillende fabrieken zal achterlaten en de beperktheid der beschikbare grondstoffen, de samenhoorigheid en het belangengemeenschap eischen gezamenlijk en eendrachtig de bedrijven op te richten en aan te passen aan de beschikbare middelen. De voorstanders van deze opvattingen stellen dus voor, dat de verschillende takken van industrie, b.v. het mijnwezen, de metaal-, de glas-industrie enz. zich zouden aaneensluiten. Deze groepeerings zouden op hun beurt vereenigd worden onder een centraal beheer waaraan de regeering bijzondere voorrechten zou toestaan. De bestuurscommissie zou de vereischte credieten verschaffen noodig voor den aankoop van grondstoffen in het buitenland; de productie zou geregeld worden naar verhouding tot de vraag; zij zou de industrieelen van de noodige brand- en grondstoffen voorzien en spoorwegwagens te hunner beschikking stellen. Al degenen, die zouden weigeren tot dit lichaam toe te treden, zouden met de grootste moeilijkheden te kampen hebben om grondstoffen te ontvangen en beroofd worden van wagonruimte.

Onder de tegenstanders van dit uitgebreid plan, bevinden zich grootendeels de vertegenwoordigers van de Luiksche industrie, die zich plaatsen op het standpunt der absolute vrijheid. Zij verdedigen het idee, dat de Belgische industrie haren bloei te danken heeft aan de omstandigheid, dat ze nooit aan banden is gelegd en het diezelfde vrijheid zal zijn, die het meest zal bijdragen tot haar volledig herstel, al moesten er enkele bedrijven uitgeschakeld worden als slachtoffer van de wereldramp. Tegenover de ondernemers, die sedert het uitbreken van den oorlog de gemakkelijke houding hebben aangenomen om de kat uit den boom te kijken in afwachting van betere tijden, bevinden zich diegenen, die trots alle hinderpalen zich geen enkele moeite gespaard hebben om de best mogelijke positie te handhaven; andere hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt hunne inrichting te verbouwen en uit te breiden, of hebben ter vervanging van de in beslag genomen machines nieuwe in het buitenland besteld, hetgeen hun later betere kansen tot slagen zal geven. Alhoewel zij zich niet verzetten tegen eene centrale organisatie, die zich zou belasten met den aankoop van de noodige grondstoffen en met het hervatten van de metaalnijverheid, verklaren zij zich vijandig tegenover eenige andere combinatie, welke hun zou verplichten de bedrijven in exploitatie te brengen, die zich in oorlogstijd niet de minste moeite getroost hebben om zelf aan hun herstel mede te werken. Er wordt verwacht, dat weldra eene bevredigende oplossing tot stand zal komen waarbij rekening zal gehouden worden met de wederzijdsche belangen der partijen.

Voor het hervatten van de economische bedrijvigheid na den oorlog ijvert insgelijks de Vereeniging van leden der Belgische handelskamers, die onlangs hier te lande is gesticht. Vermelden we nog terloops de in Den Haag kortelings gevormde „Commission belge d'études coloniales" ter verbreiding van kennis van en opwekking van belangstelling voor België als koloniale mogendheid.

Er moge ook niet onopgemerkt blijven de bijeenkomst gehouden te Ste-Adresse, ter gelegenheid van het feest van den onafhankelijkheidsdag, waaraan de leden der regeering en een vijftigtal kamerleden deelnamen. In een zitting, gewijd aan economische aangelegenheden, werd gewezen op het belang van een vast program. Nopens belangrijke punten van dit program bezitten we reeds enkele aanwijzingen. Om de Belgische landbouw, industrie en handel zoo spoedig mogelijk op

haar vroeger niveau te brengen, zal men in de eerste plaats het door den oorlog ontredderde spoorwegnet moeten herstellen, opdat de voortbrengselen, steenkool, grondstoffen en allerlei benodigdheden gemakkelijk en goedkoop hun plaats van bestemming kunnen bereiken. Zoodat bekend is, heeft België het dichtste spoorwegnet ter wereld in verhouding tot de bodemoppervlakte. In 1913 had het land 29,9 K.M. spoorweglengte per K.M², Groot-Britannië daarentegen slechts 12 K.M. per K.M². Daarbij zij opgemerkt, dat bijna het geheele spoorwegverkeer gemonopoliseerd is door den Staat, een feit waaraan wij de belangrijke en merkwaardige transportpolitiek te danken hebben, zoodat door gunstige tarieven het geheele goederenvervoer van het binnenland en een belangrijk deel van het Rijnland naar de Antwerpsche zeehaven betrokken wordt. Het is dus voor België een levensbelang het spoorwegnet, voor zoover het door de Duitschers verwoest is, in den kortst mogelijken tijd weer zoo goed mogelijk in orde te brengen. De ingestelde commissie aan wie opgedragen is deze quaestie te bestudeeren, is tot de conclusie gekomen, dat het voordeliger zal zijn de elektrische drijfkracht op de staatspoorwegen toe te passen.

Dikwijls wordt de vraag gesteld, zal België nog in staat zijn haar voormalige concurreerende plaats op de wereldmarkt in te nemen? Omringd door de meest welvarende cultuurstaten van Europa, bedekt door een spinneweb van spoorwegen, in het bezit van een rijken en vruchtbaren bodem, had het land, dank zij eene talrijke en ijverige bevolking, als economische mogendheid de zesde plaats in den rang der natiën ingenomen. Door deze geographische ligging begunstigd, heeft de industrie gedurende de laatste tientallen van jaren eene geweldige uitbreiding genomen, ondanks de geringe bodemoppervlakte van het land, ten gevolge waarvan de Belgische producenten meer dan andere gedwongen waren zich sterk op den export toe te leggen. Niettegenstaande zij niet in die mate als enkele andere landen een goed ingerichte diplomatie voor het veroveren van markten te hunner beschikking hadden, en niet door een uitstekende voorlichtingsdienst en een sterk bankwezen gesteund werden, en evenmin zooals de Engelsche industrieën door een reusachtige vloot en een uitgestrekt koloniaal gebied geholpen werden, slaagden de Belgische fabrikanten er nochtans in voor hun producten een afzet te vinden. Het geheim waarmede zij voor hun nijverheidsartikelen afnemers wisten te vinden bestond niet in opdringing door afwerking of goeden smaak, doch slechts in lage prijzen. Hierdoor waren de werkgevers gedwongen zoo voordelig mogelijk te produceeren, de loonen te drukken; van de zijde der arbeiders bracht dit natuurlijk ontevredenheid mee en gaf aanleiding tot noodlottige werkstakingen.

Tevergeefs hebben enkele mannen met een goed doorzicht, die het wel meenden met hun vaderland, hun stemmen laten hooren om de aandacht op die wantoestanden te vestigen. De beroering is gekomen en heeft de industrieelen doen beseffen, dat er voor goed gebroken dient te worden met alle kortzichtigheid, met den ouden sleur en ingeroeste vooroordeelen om het hoofd te kunnen bieden aan vreemde mededinging. Overal waar de toestand het mogelijk maakt, wordt de gelegenheid voor vakonderwijs opengesteld om geschoolde arbeiders te vormen. Verder wordt de technische hervorming van de nijverheidsinrichtingen bestudeerd. Met dit doel is eene Belgische commissie onder leiding van Prof. Steels naar de Vereenigde Staten vertrokken met de opdracht een grondig onderzoek in te stellen naar de wetenschappelijke werkmethode, het z.g. Taylorstelsel.

Een ander groot gevaar voor de Belgische industrie werd, vóór den oorlog, in gezaghebbende kringen onder de oogen gezien: n.l. zijne overvleugeling door zijn geduchtste concurrenten, die vrijwel den geheelen exporthandel in handen hadden. De toestand van den export werd welsprekend gekenschetst door het-

geen de heeren Dubois en Theunissen in 1906 schreven in eene studie over Antwerpen en haren invloed op het Belgisch economisch leven: „Ce sont les Anglais et les Allemands qui sont maitres de l'exportation de nos produits, nous devons nous contenter de les vendre f.o.b.” Opdat de Belgische industrieelen zich zullen kunnen losmaken van alle vreemde inmenging in hunne handelsbetrekkingen met de overzeesche gewesten, zullen wij ons in de eerste plaats ernstig moeten bezig gaan houden met den exporthandel als zoodanig, om aldus direct in verbinding te staan met de verbruikers van onze producten. Voor het overbrengen van de goederen zouden de binnenlandsche exporthuizen den voorkeur verleenēn aan Belgische reederijen, en op die wijze levensvatbaarheid scheppen voor eene nationale handelsvloot, naar welker stichting herhaaldelijk gestreefd is geworden. Reeds in 1898 sprak Koning Leopold II, het helderziende staatshoofd, die zijn vaderland een rijk koloniaal bezit achterliet, deze treffende woorden in eene officieele rede om de aandacht van zijn volk te vestigen op de maritieme expansie: „Nous avons été les premiers sur le continent à construire des chemins de fer, sachons les prolonger par des lignes de navigation,” en verder riep hij uit: „puissent les Belges s'intéresser enfin à l'industrie si importante du transport sur mer!” Hij wilde hiermede den eersten stoot geven aan het scheppen van een Belgische koopvaardijvloot, die onze voortbrengselen naar alle werelddeelen zou vervoeren. Onder zijne Koninklijke bescherming werd in 1899 de „Ligue maritime Belge” in het leven geroepen met het doel eene handelsvloot op te bouwen. Deze pogingen bereikten slechts een gering succes, daar het onmogelijk was een bestaande toestand te wijzigen en de concurrentie vol te houden met de machtige buitenlandsche scheepvaartmaatschappijen, die zich diep in het Belgisch economisch leven geworteld hadden. Verscheidene malen is er nogmaals beproefd scheepvaartlijnen te vestigen tusschen de groote overzeesche havens, doch deze ondernemingen waren telkenmale tot mislukking gedoemd.

Niettegenstaande de Belgische ontwakende industrie, na de afscheiding van Nederland, critieke toestanden had doorgemaakt door het missen van de Hollandsche koopvaardijvloot, heeft men de noodzakelijkheid van eigen vloot te laat ingezien. Men had moeten ingrijpen na de vrijkoop van den Scheldetol in 1863, van welk jaar af de groote ontwikkeling van Antwerpen dagteekent; toen waren er nog geen vreemde reederijen, die zich aan de Belgische economische toestanden hadden aangepast.

Nu heden het geheele economisch raderwerk in de war is gebracht en men niet meer te kampen heeft met lauwheid, bekrompenheid, en het nationaliteitsgevoel der Belgen zich krachtig heeft ontwikkeld, bleek er een gunstiger oogenblik gekomen om het lievelingsplan van onzen grooten koning te verwezenlijken. Een groep Belgische reederijen, die door het varen voor de Amerikaansche „Commission for Relief in Belgium” grof geld verdiend heeft, stichtte den 26 Juni 1916 te La Panne, met steun van de regeering de „Lloyd Royal Belge”, eene vennootschap met een volgestort maatschappelijk kapitaal van 50 miljoen frs. Zoodra de omstandigheden het toelaten, zal zij haar zetel naar Antwerpen overbrengen; bij Glasgow is zij in het bezit van werven waar verscheidene honderden werklieden arbeiden. Indachtig de spreuk „de koopwaar volgt de vlag” zal België in de toekomst zijn producten naar alle werelddeelen verzenden en vooral dan, als meer exporthuizen van onverdacht Belgische nationaliteit gevestigd zijn geworden, zonder tusschenpersonen kunnen handelen.

Om te kunnen uitvoeren is het noodig afzetgebied te hebben. Onwillekeurig vraagt men zich af, of de Belgen nog in staat zullen zijn met den komenden handelsstrijd de verbroken of nieuwe handelsrelaties aan te knopen. Vóór den oorlog, heeft Prof. de Lee-

ner in zijn interessant boek „Ce qui manque au commerce belge d'exportation” het hernieuwen van het Belgisch consulaatwezen bepleit. Met het oog op den krijg, die op economisch terrein zal gevoerd worden, nadat die met de wapenen zal uitgevochten zijn, heeft de „Association des licenciés et ingénieurs sortis des écoles supérieures de commerce de Belgique”¹⁾ het initiatief genomen om eene enquête in te stellen tot de reorganisatie van den economischen voorlichtingsdienst. Niemand bleek meer aangewezen te zijn dan dit lichaam, samengesteld uit de mannen die eene wetenschappelijke hoogere handelopleiding genoten hebben en geroepen zijn als vertegenwoordigers van 's lands belangen in den vreemde op te treden. De verkregen inlichtingen en opmerkingen zullen verzameld, in een algemeen rapport uitgebracht, en aan de regeering overgelegd worden. Tevens zal er aangedrongen worden op aanneming van de aanhangige voorstellen.

Om die omvangrijke toekomstplannen van wederopbouw ten uitvoer te brengen, is het een hoofdvereischte den binnenlandschen vrede in het rijk te waarborgen, ten einde alle nuttelooze energieverworsping te besparen, en daarom is de Belgische regeering voornemens om, na de bevrijding van het land, onverwijld de bestaande misstanden op politiek-, sociaal- en taalgebied in een breeden zin van rechtvaardigheid en verdraagzaamheid op te lossen, opdat naar men verwacht, alle werkkrachten zullen kunnen benut worden tot den wederopbloei der nationale welvaart.

Uit dit betoog valt af te leiden, dat de Belgen, wellicht door de gebeurtenissen geleerd, zich toch niet te veel illusies maken omtrent de plechtig afgelegde beloften van schadevergoeding en hulpverlening voor de berokkende oorlogsverliezen, maar voornamelijk vertrouwen stellen op eigen kracht. Terwijl de keur der zonen van de natie heldhaftig en hardnekkig de vrijgebleven strook van den vaderlandschen bodem verdedigt, treft het overige deel der bevolking reeds voorbereidselen, om zoodra de gelegenheid zich aanbiedt, de puinhoopen weg te ruimen om opnieuw welvaart te scheppen.

M. P.

PERU'S WERKELIJKE EN MOGELIJKE PRODUCTIE.

De tweeduizend mijl lange kuststrook, die een gedeelte van Peru en Chili in zich sluit kent geen regenval. De Humboltgolfstroom in den Grooten Oceaan eenerzijds en de hooge muur der Andes aan den anderen kant bevrijden de atmosfeer van waterdamp, voordat de wind dezen over dit gebied van overigens vruchtbaar land kan doen strijken.

Peru's rijkdom bepaalt zich hoofdzakelijk tot zijn landbouwproducten, mineralen, wol en huiden. Van eerstgenoemde producten is suiker thans het voornaamste, ofschoon in normale tijden de katoenopbrengst die van de suiker zeer dicht nadert, terwijl voorts rijst, koffie, cocabladeren en vruchten eveneens vermeldenswaard zijn.

Onder de mineralen neemt koper de belangrijkste plaats in.

De geëxporteerd wordende wol is die van alpaca's, schapen en lama's, die op het plateau gefokt worden.

Als voorbeeld van een met succes werkende kopermijn komt in de eerste plaats in aanmerking de exploitatie door de Cerro de Pasco Mining Company, een groote Amerikaansche onderneming, welke werkt op het hooge plateau op 14.000 voet boven den zeespiegel, en die op industrieel gebied wonderen verricht. In die maatschappij zijn miljoenen dollars belegd, zij heeft spoorwegen aangelegd, kolenmijnen ontgonnen, en de developpeering der kopermijnen ter hand genomen op reusachtige schaal, hoewel zij vijftien lange jaren heeft moeten wachten aler zij winst

begon te maken. Thans produceert zij 75 pCt. van het geëxporteerde koper, en, dank zij den ongeëvenaarden prijs van genoemd metaal is zij een stadium van grooten bloei ingetreden. Peru's jaarlijksche koperproductie bedraagt thans ruim \$ 10.000.000.

Met betrekking tot 's lands hulpbronnen op landbouwgebied valt het volgende te vermelden. Afgescheiden van hetgeen de delfstoffen opbrengen is de rietsuiker-industrie de basis geweest van een groot gedeelte van Peru's rijkdom, en tevens het plechtanker der vooruitziende Peruanen. Want de productie per vierkante mijl staat alleen ten achter bij die op Hawaii. Er bevinden zich in Peru omstreeks 90 suikerfabrieken met een plant-oppervlakte van ongeveer 500.000 acres, doch tengevolge van watergebrek zijn slechts 100.000 acres bebouwd, welke geïrrigeerd worden en dus niet van den regenval afhankelijk zijn, zooals op Cuba. De gewone groeiperiode bedraagt 18 maanden, doch op de modern ingerichte ondernemingen wordt door zorgvuldige cultiveering en bemesting de volle groei bereikt in 13 à 14 maanden. De gemiddelde productieprijz belooft omstreeks \$ 2 per quintal van 112 G , zoodat zelfs bij den lagen suikerprijs vóór den oorlog (n.l. \$ 2,50 per quintal) de Peruaansche planters nog winst maakten.

Men kan zich dus gemakkelijk voorstellen wat geschiedde toen de suikerprijzen stegen tot het dubbele, onmiddellijk na het uitbreken van den oorlog.

Natuurlijk mag men niet uit het oog verliezen, dat onvoldoende scheepsgelegenheid sedert, eenigen tijd de Peruaansche planters geweldig handicapt. De westkust van Zuid-Amerika lijdt in zeer bijzondere mate tengevolge van dit gebrek aan scheepsruimte. Peru is nooit overmatig bevoorrecht geworden door scheepvaartmaatschappijen, doch sedert het Panamakanaal tijdelijk gesloten werd en de Engelsche regeering de hand legde op een aanzienlijk deel der beschikbare scheepsruimte is de voor Peru overgeschoten laadruimte een quantité négligable geworden. De vrachtprijzen naar Europa zijn bovendien gestegen met omstreeks 400 pCt. Alleen door de hooge prijzen, die in Europa gemaakt kunnen worden is export nog loonend.

Een van de voornaamste suikergebieden ligt een 50 mijlen landwaarts in van de haven van Eten. Daar bevinden zich de drie vrij groote ondernemingen Pomalca, Patapo en Tuman, die het eigendom zijn van President Pardo en zijn familie, en ongeveer 15.000 acres beslaan, waaronder nog onbebouwde grond. De jaarlijksche productie bedraagt 15.000 ton. De beheerders dier ondernemingen stammen allen uit een oude aristocratische Peruaansche familie, zooals het geval is met de meeste groote-plantagebezitters in Peru. In de meeste gevallen hebben zij een goedverzornde opleiding genoten in Europa. Zij zijn zeer gastvrij en zeer aangenaam in den omgang, en hun huizen zijn groot en fraai ingericht. In de nabijheid bevinden zich de plantage-kerk en de markt, alsmede de woningen der employées en arbeiders, die een dorp op zichzelf vormen van vele duizenden inwoners.

De katoen heeft tengevolge van den oorlog niet zooveel geluk gehad als de suiker. Gedurende langen tijd zijn de katoenverbouwers afgesloten geweest van hun markt. Toen de markten tenslotte weer werden opengesteld, liepen de prijzen slechts weinig naar boven, en wegens de hooge vrachtprijzen geraakten de katoenverbouwers in een beslist ongunstige conditie. Het gebrek aan scheepsruimte en de exorbitante vrachtprijzen maken het den verbouwers vrijwel onmogelijk om hun product aan de markt te brengen.

Ten slotte een enkel woord over Peru's petroleumbronnen en guanolagen.

De petroleumgebieden in dit land zijn zeer uitgestrekt en waardevol. Zij leveren de fijnste soort olie, zoo fijn zelfs, dat het renderend is gebleken de Peruaansche petroleum te verscheppen naar de westkust van Noord-Amerika om daar geraffineerd te worden en in plaats daarvan armere petroleum uit de

¹⁾ Zie het artikel „Economische voorlichting in België”, pag. 559 l. j.

Californische bronnen te vervoeren naar Peru en Chili. De Peruaansche bronnen bevinden zich in het noordelijk gedeelte van het land, juist ten zuiden van de grens van Ecuador. De Standard Oil Company heeft thans uitgebreide concessies in dit gebied en developpeert het met bekwamen spoed. Een op zich zelf staande Italiaansche maatschappij bezit eveneens concessies in die streek en produceert jaarlijks belangrijke hoeveelheden.

Een van de interessante punten, die zich voor het oog van den reiziger aan deze kust opdoen, wordt gevormd door de guano-eilanden in de nabijheid van Callao. Gedurende meer dan 80 jaren zijn zij geëxploiteerd en de overlevering zegt, dat zelfs de Inca's de waarde er van kenden en de guano-produceerende vogels beschermden.

Wanneer de kapitein van de boot de stoomfluit laat werken in de nabijheid der eilanden, blijken de groote zwarte plekken over het geheele eiland te bestaan uit zwermen van millioenen vogels, die als een dichte wolk opstijgen en rondvliegen boven hun domein.

Ofschoon de exploitatie op groote schaal heeft plaats gehad, werd er in 1912 en 1913 (de laatste betrouwbare statistiekjaren) telkenjare voor een waarde van \$ 750.000 aan guano verscheept.

Omtrent de noodzakelijkheid tot verdere ontwikkeling van het irrigatiestelsel, waarvan de welvaart van het land op landbouwgebied zoozeer afhankelijk is, dient de aandacht te worden gevestigd op hetgeen hier volgt.

Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, wanneer men spreekt over de mogelijkheden betreffende dit land, dat voor Peru het voornaamste vraagstuk is: de irrigatie. Het bezit langs de uitgestrekte kust een gebied, dat tot het allervruchtbaarste op de geheele wereld gerekend mag worden, zooals blijkt uit het reeds in bebouwing genomen land. Doch er is water noodig om dit gebied productief te maken. De regeering is reeds sedert jaren bezig te trachten dit probleem op te lossen en een aantal bekwame buitenlandsche ingenieurs zijn in dienst gesteld om de voorgestelde irrigatie-systemen in studie te nemen. Ten slotte was men zoover gekomen, dat de Peruaansche regeering aan een Amerikaansche maatschappij een concessie gaf voor een irrigatie- en kolonisatieproject ten bedrage van \$ 10.000.000, doch deze onderneming is niet geslaagd. Indien een zoodanig project ten uitvoer kan worden gelegd, beteekent dit, dat iedere acre die in bevoeiing wordt gebracht zal bijdragen tot den rijkdom van Peru, want de productiviteit van den grond is een onbetwistbaar feit en de suiker- en katoenplanters zouden maar al te gaarne de bouwoppervlakte van hun terreinen uitbreiden.

De grootste mogelijkheid tot ontwikkeling van Peru moet echter gezocht worden in de developpeering van nieuwe, groote mijngebieden op zoo groote schaal als de exploitatie der petroleumbronnen in het noorden of van de kopermijnen der Cerro de Pasco Company. Voor dergelijke ondernemingen worden echter groote kapitalen vereischt, want in den regel is noodig de aanleg van nieuwe spoorwegen, terwijl langen tijd gewacht moet worden op winst en er natuurlijk zooals overal elders ter wereld, steeds een groot risico is verbonden aan mijnbouwondernemingen.

J. M. PLANTE FÉBURE.

RICARDO EN PROF. VERRIJN STUART.

Een enkel woord slechts naar aanleiding van Prof. Verrijn Stuart's laatste artikel over Ricardo en de Goudkwestie, tevens, mijnerzijds, slotwoord.

Ik zal hem in zijn jongste beschouwingen niet volgen. Dergelijk napleiten kan slechts dienen, hetzij tot herhaling van wat reeds gezegd werd, of wel om het debat op zijdegangen te brengen.

Er is echter eene zinsnede in genoemd artikel, welke ik niet stilzwijgend voorbij kan gaan. Prof.

Verrijn Stuart had mij gesommeerd eene, mij door hem ten onrechte toegeschreven, bewering te herroepen. Ik antwoordde, ik kan dit niet herroepen, want het is door mij niet gezegd. En nu laat hij het voorkomen, alsof in deze ik hem had toegegeven, namelijk mijne bewering niet had gehandhaafd. Dit is, dunkt mij, een onjuiste manier van debatteeren, en daartegen teeken ik protest aan.

Niet één woord van hetgeen door mij in het den 25sten Juli door mij ingeleide debat geschreven werd, is of wordt door mij terug genomen, en met gerustheid laat ik het aan onze lezers over te beslissen, wie van ons beiden, Prof. Verrijn Stuart of ik, het in deze aan het rechte end heeft.

G. M. BOISSEVAIN.

29.8.18.

[Wij sluiten hiermede het debat. — Red.]

EEN TEGENSTELLING.

Een medewerker schrijft:

In het laatste jaarverslag van de Nederlandsche Handel-Maatschappij komt de volgende passage voor:

„Wat t in betreft, zoodra de vroegere koopers wederom regelmatig in hun behoefte zullen moeten voorzien, schijnt er geen redelijke grond aanwezig, af te wijken van de vóór den oorlog gevolgde wijze van verkoopen, die steeds tot zeer bevredigende uitkomsten heeft geleid.”

In het juist verschenen Koloniaal Verslag lezen wij daarentegen het volgende:

„Als gunstige gevolgen van den oorlog moeten worden aangemerkt het ontstaan in Indië van markten voor producten, die tot dusver elders verhandeld werden en het feit, dat verbruikers in het buitenland zich meer en meer rechtstreeks voor die producten kwamen voorzien in het land van voortbrenging zelf.

„Aanpassing van de scheepvaart aan het gewijzigde handelsverkeer.”

„De ervaring der laatste jaren heeft bewezen, dat Nederlandsch-Indië in verschillende opzichten eigen belangen heeft op het gebied van handel en scheepvaart, die een zelfstandige behartiging vereischen. Het handelsverkeer verliet, onder den drang der omstandigheden, oude, lang bevaren wegen, zocht en vond nieuwe markten en maakte zich los van sinds lang bestaande banden. Het staat te voorzien, dat na den oorlog die wegen niet weer verlaten zullen worden en dat het handelsverkeer niet weer geheel langs de oude banen zal kunnen worden geleid. Het mag echter betwijfeld worden of wel alle belanghebbenden deze teekenen van den nieuwen tijd hebben verstaan.”¹⁾

AANTEKENINGEN.

Spanje gedurende den oorlog. — Spanje's positie in dezen oorlog laat zich, gelijk blijkt uit een gedocumenteerd artikel van den Studiedirektor der Keulsche Handelshoogeschool, prof. Eckert, in het laatste nummer van het Weltwirtschaftliches Archiv, in veel opzichten met die van Nederland vergelijken. Ook daar een sterk actieve handelsbalans, een ongekend hoog valutapeil, een, zij het ten deele schijnbare, immers door uitputting van voorraden verkregen of in werkelijkheid in overdracht van de eene bevolkingsgroep op de andere bestaande, toeneming van het volksvermogen, een sterk gestegen prijsniveau met alle gevolgen van dien en zoo meer.

¹⁾ [De lezer zal zich herinneren, dat het vraagstuk, waar en hoe na den oorlog de verkoop van Gouvernements-Bankattin zal hebben te geschieden in den vorigen jaargang — zie 1917 blz. 386 en 407 — uitvoerig besproken werd. Ook het dezer dagen verschenen Verslag van de Kamer van Koophandel te Amsterdam komt met enkele woorden op het vraagstuk terug. Het door de Kamer in deze aangelegenheden aan de Regeering gegeven advies is in extenso in de bijlagen opgenomen. — Red.]

Eén groot verschil, in alle opzichten ten voordeele uitvallend van Spanje, is gelegen in de geographische positie, wat hier te lande geen nadere toelichting zal behoeven. Intusschen heeft allengs zoowel het geste- gen vrachtniveau als de uitbreiding van den onderzee- oorlog — gelijk dezer dagen duidelijk in de nota- wisseling met Duitschland is aan den dag getreden — niet nagelaten ook Spanje den directen druk van den oorlog te doen gevoelen.

Een en ander weerspiegelt zich duidelijk in de totaal- cijfers van in- en uitvoer (in miljoenen peseta's):

	1913	1914	1915	1916	1917
invoer ..	1305.0	1021.9	967.7	912.9	736.0
uitvoer ..	1057.6	867.7	1242.4	1361.5	1290.0
	2362.6	1889.6	2210.1	2274.4	2026.0
saldo...	- 248	- 154	+ 275	+ 449	+ 554

Een belangrijke verschuiving dus in het saldo, echter minstens evenzeer te wijten aan een daling van den invoer als aan een stijging van den uitvoer.

Een duidelijke taal spreken in dit verband ook de cijfers voor enkele voorname handelswaren (in mil- lioenen peseta's):

<i>invoer</i>	1913	1914	1915	1916	1917
steenkolen	70.25	65.13	44.88	52.45	28.44
cokes	13.87	12.98	6.25	4.69	2.57
meststoffen ...	7.51	5.84	3.21	1.15	0.6
ruwe katoen ..	132.36	126.42	214.59	153.19	145.26
landbouwwerkt.	5.65	7.88	5.03	8.48	3.82
stokvisch	41.61	37.08	33.08	25.99	18.84
tarwe	38.35	92.97	81.71	69.31	11.12
mais	91.05	32.35	33.06	17.26	8.86
<i>uitvoer</i>	1913	1914	1915	1916	1917
ijzererts	97.98	67.05	49.60	55.50	56.5
ijzeroer	37.75	33.20	29.42	35.68	25.54
kurk	41.85	38.08	37.84	23.74	22.46
kat. goederen..	44.83	41.93	117.44	94.01	103.07
vuurwapenen...	10.66	4.22	3.96	25.10	35.40
sinaasappelen...	68.29	57.35	54.69	45.93	29.57
druiven	24.12	12.99	9.66	16.21	5.88

Voor den steenkolenaanvoer in hoofdzaak op Enge- land aangewezen, heeft Spanje zich de verkregen voorraden slechts kunnen verzekeren door de noodige ruilobjecten ter beschikking te stellen. Ook daar te lande heeft deze ruilpolitiek ten slotte geleid tot het afsluiten van algemeene overeenkomsten. Spanje heeft zoowel met Engeland als met Frankrijk en Amerika zoodanige overeenkomsten loopende. Die met Engeland dateeren van December 1917, met Frankrijk en de Vereenigde Staten van 6 Maart 1918. Tegen de Engelsche kolenleveringen stelt Spanje ertsen en een zeker percentage van den uitvoer van zuidvruchten beschikbaar. Amerika levert katoen en petroleum, spoorwegmateriaal en verdere werktuigen, Spanje levert mineralen, wol, leder, olie en een reeks van andere producten. Van Frankrijk ontvangt Spanje phosphaten tegen afgifte van gelijke goederen als aan Amerika. Bovendien laat Frankrijk den invoer van Spaansche wijnen en zuidvruchten weder geheel of ten deele vrij. Ook credietverleeningen maken van de overeenkomsten, met name met Frankrijk, deel uit. Overigens heeft de gunstige betalingsbalans reeds tevoren geleid tot een op groote schaal terugkopen van buitenlandsche schuld — zie dit tijdschrift jaar- gang 1917, blz. 950 — terwijl de toeneming van den goudvoorraad enkele maanden geleden leidde tot belangrijke plannen op monetair gebied, waaromtrent op blz. 521 van dezen jaargang nader wordt bericht. Ernstige moeilijkheden schijnt ook het binnenlandsch verkeer mede te brengen. Het ontbreken van water- wegen doet Spanje in hooge mate aangewezen zijn op het spoorwegverkeer, hetwelk, grotendeels met vreemd kapitaal gefinancierd, reeds voor den oorlog over het geheel in niet al te besten toestand ver- keerde. Met den duur van den oorlog leidde dit tot moeilijkheden, waarin thans uiteraard niet dan zeer bezwaarlijk verbetering is te brengen.

Intusschen is er in tal van richtingen door den oor- log nieuw leven gewekt. Industrieën zijn opgericht of hebben nieuwe vlucht genomen. De vragen, die hierbij

kunnen rijzen, zijn ook in Spanje niet onopgemerkt gebleven. Zelfs is op 10 Mei 1917 een wet tot stand gekomen, waarbij het beginsel is aanvaard, dat van overheidswege aan dergelijke nieuwe of nieuw-ge- groeide industrieën steun kan worden verleend. Ook financieele steun, in den vorm van deelneming in het kapitaal of rentegarantie, behoort hiertoe. Of men hiermede op den goeden weg is, zal de tijd hebben te leeren.

Industrie en banken in Italië. — Groeit onze maatschappij in de richting van over- heersching van het bankkapitaal of weet integendeel de zich in- en uitwendig consolideerende industrie zich aan den greep van het bankkapitaal te onttrekken? Reeds voor den oorlog werd deze vraag zoowel in de wetenschappelijke literatuur als in die van den dag gesteld en allengs minder absoluut in de richting der eerste onderstelling beantwoord. De oorlog heeft het proces sterk beïnvloed. Beiden, banken en industrie, zijn gegroeid in omvang en macht. In de onderlinge verhouding schijnt intusschen vrijwel overal zich eene machtsverschuiving ten gunste van de industrie te hebben voltrokken. Vooral voor de groote buitenland- sche industrieën geldt zulks. Ongetwijfeld heeft men hier met een verschijnsel te doen, dat ook lang na den oorlog zijn invloed zal doen gevoelen. Weliswaar is de versterking der kaspositie, de toeneming der vlottende middelen, die zoo menig bedrijf bij zijn bankrelaties van debiteur tot crediteur heeft doen worden, voor een deel toe te schrijven aan uitputting van voorraden en meer dergelijke abnormale toestan- den, daarnevens is in den oorlog de kapitaalkracht van een reeks van industrieën ontzaglijk gestegen.

In den laatsten tijd heeft men beschouwingen van deze soort voornamelijk in verband zien brengen met den merkwaardigen strijd, die zich in het Italiaansche grootbedrijf heeft afgespeeld en die duidelijk aan het licht heeft gebracht, dat de machtsverhouding zelfs voor zoodanige verzetting vatbaar is, dat de banken in hun zelfstandigheid worden bedreigd.

Eenigen tijd geleden bleek, dat van verschillende groote Italiaansche bankinstellingen voortdurend aandelen werden opgekocht. Allengs bleek, dat deze aankopen geschieden voor rekening van de mach- tige combinaties, die zich bij het door den oorlog sterk versnelde concentratieproces in de Italiaansche industrie hadden gevormd, vooraan de Ansaldo-groep, en verder het Fiatbedrijf en de Ilva-groep, die onder- ling nauw verbonden, tesamen vrijwel de geheele Italiaansche ijzer- en staalindustrie en een belangrijk deel van den Italiaanschen scheepsbouw, de machi- ne-industrie en automobielfabricage beheerschen. De Ansaldo-groep richtte haren aanval op de Banca Commerciale Italiana, de Fiat op het Credito Italiano en de Ilva-groep in hoofdzaak op de Banca di Sconto, tesamen drie der grootste Italiaansche bankinstel- lingen.

Toen een en ander bekend werd — de Ansaldo- groep had intusschen reeds een belangrijk deel van het kapitaal der Banca Commerciale in handen — leidde zulks van verschillende zijden tot ernstige ver- toogen. De banken zelve stelden zich teweer en zelfs de Regeering gaf gehoor aan den op haar geoefenden drang tot ingrijpen, met gevolg, dat aan verdere po- gingen een einde kwam. Bij de discussie, die naar aanleiding van dit alles ontstond, werd van de zijde der betrokken industrieën gepoogd de gansche manoeuvre voor te stellen louter als een wijze van belegging van de overmatige bedragen aan liquide middelen, welke een voorzichtige bedrijfspolitiek, ge- paard aan het wettelijk verbod een hooger dividend dan 8 pCt. uit te keeren, te hunner beschikking had gesteld. Het lijkt echter geen twijfel of machtsover- wegingen waren de voornaamste oorzaak, zoodat het gebeuren inderdaad als een merkwaardige aanwijzing van evengenoemd verschuivingsproces mag worden aangemerkt.

Financieele belangen bij de rubbercultuur in Nederlandsch-Indië. — Het dezer dagen verschenen jaarverslag der N.V. Indische Rubber Compagnie, bevat de volgende aan het rubbertijdschrift Primrose ontleende statistiek van het uitgegeven kapitaal, dat in Nederlandsch-Indië in rubber werd belegd:

Engelsch	f 181.701.337,—	of 41,3 pCt.
Nederlandsch	173.147.750,—	„ 39,4 „
Belgisch	28.799.500,—	„ 6,5 „
Amerikaansch	23.753.550,—	„ 5,4 „
Fransch	21.100.000,—	„ 4,8 „
Duitsch	7.111.000,—	„ 1,6 „
Chineesch	2.680.000,—	„ 0,6 „
Zwitsersch	1.550.000,—	„ 0,4 „

f 439.843.137,— of 100,— pCt.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Schmollers Jahrbuch. — Leipzig 1918. — 42e Jaargang, 2. Heft.

R. Sieger, Die geographischen Grundlagen der politischen Neugestaltung Oesterreichs; H. Trescher, Montesquieu's Einfluss auf die philosophischen Grundlagen der Staatslehre Hegels I.; K. Keller, Gross-Berlin. Zur Frage der Vereinheitlichung der Kommunalverwaltung; A. Cohen, Die Judenfrage, ein soziologisches Problem; A. Spiethoff, Die Kreditkrise; P. Witten, Die Devisenpolitik der Nationalbank von Belgien; v. Schulze-Gävernitz, Dr. Fritz Kestner als Kartellpolitiker; Roth, Die deutsche und die ausländische Kaligewinnung; A. Skalweit, Agrarzölle oder Freihandel; L. v. Borkiewicz, Das währungspolitische Programm Otto Heijns; H. Schumacher, Eine Kriegaufgabe des deutschen Verlages. Zugleich eine Gegenerklärung in eigener Sache.

Ook ditmaal beweegt een belangrijk deel van den inhoud zich meer op algemeen staatkundig en sociologisch terrein dan op zuiver economisch. Met name geldt zulks ook van de bijdrage van prof. Sieger, waarmede het nummer opent.

Onder de artikelen van meer economische strekking verdienen de beschouwingen van Arthur Spiethoff over het wezen der credietcrisis aandacht. Op het artikel van P. Witten wordt vermeldelijk in dit blad nog nader teruggekeerd.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, 15 Augustus 1918.

Dr. Verrijn Stuart, Probleme des wirtschaftlichen Wiederaufbaues; Dr. Chr. Eckert, Spaniens Stellung in der Weltwirtschaft; Dr. Josef Gruntzel, Zur Theorie des Schutzzolles; Dr. A. Sokolowsky, Das Walrosz als Jagd- und Nutztier des Menschen; Ad. von Vogel, Eine Lücke in den Friedensverträgen mit der Ukraine und Russland.

Deze belangrijke aflevering van het Weltwirtschaftliches Archiv brengt in de eerste plaats de rede door prof. Verrijn Stuart op 11 April 1918 in de Deutsche Gesellschaft te Berlijn gehouden. Het is hier niet de plaats in een bespreking te treden van den veelzijdigen inhoud der rede, welke o.a. een nadrukkelijk pleidooi bevat voor het herstel van het vrijhandelsbeginsel in Duitsland. Enkele uitlatingen zal men wellicht betreuren. Zoo prijst prof. Verrijn Stuart Duitsland, dat het in zijn koloniën, „anders als namentlijk Engeland en Frankrijk, van vornherein, dem Vorbilde Hollands folgend, jede Bevorzugung der heimischen Industrie abgelehnt und entschieden an der Politik der offenen Tür festgehalten.“ Wat Engeland betreft, moet deze voorstelling, waarbij het land zonder meer met Frankrijk op één lijn wordt gesteld, tot misvatting leiden. Niet oneigenaardig is het hier naast te stellen wat bijna gelijktijdig een Duitsch hoogleeraar voor een Nederlandsch gehoor gezegd heeft. Prof. Brentano, op 22 Maart voor de studenten der Handels-Hoogeschool sprekende, zeide — zie in den bundel Weltwirtschaft und Weltfriede Heft III, blz. 11 —: „Der ganze Wettstreit um die Kolonien würde überflüssig sein, wenn alle Nationen in ihren Kolonien das Prinzip der offenen Tür ehrlich zur Durchführung brächten. Früher hat es England in allen seinen Kolonien durchgeführt. In den letzten Jahren haben Kanada und Australien es verlassen. Dagegen bestand es noch in allen übrigen britischen Kolonien bis zum Ausbruch des Krieges.“ Ook deze voorstelling van zaken ware nog voor aanvulling vatbaar. In de hoofd-

zaak is zij echter juist. Wat de in handelspolitieke zaken volstreekte zelfstandigheid genietende dominions mogen hebben gedaan, Engeland zelf heeft, behalve in het moederland, in al haar overige koloniën — Britsch-Indië vooraan — het beginsel van open deur steeds en in zijn volle breedte, dus ook buiten het gebied der invoerrechten, toegepast. Terecht stelt Brentano dan ook in het vervolg zijner beschouwingen Engeland en Frankrijk tegenover elkander als vertegenwoordigers van een tegengesteld beginsel.

Naast de bovengenoemde artikelen, van welke dat van den Weenschen hoogleeraar Gruntzel ingegeven is door een Italiaansche critiek op den nog in 1916 door het Cargenie Endowment gepubliceerden arbeid van Gruntzel: Economic Protectionism en dat van prof. Eckert elders in dit nummer wordt beschouwd, bevat de aflevering nog een tweetal belangrijke literatuuroverzichten. De eerste van prof. F. Rachfahl „Zur belgischen Frage“ vormt een vervolg op een dergelijk overzicht in de Februari-aflevering van 1917 en behandelt in hoofdzaak het ook in deze kolommen — blz. 399 van dezen jaargang — aangekondigde geschrift van den Heidelbergschen hoogleeraar Karl Hampe, zij het voornamelijk uit historisch-juridisch oogpunt. Verder zet prof. Eulenburg wederom zijn in 1916, aangevangen belangrijke literatuuroverzichten nopens het Midden-Europa-vraagstuk voort. Niet minder dan 20 kleinere en grootere geschriften alsmede enkele publicaties van verenigingen etc. worden besproken.

The Bankers' Magazine. — Londen, Augustus 1918.

Banking Amalgamations; The Banking Half-Year; Sir R. H. Inglis Palgrave, The Repayment of the Public Debt; The great Crisis XLIX; Anglo-Argentine Banking.

The Geographical Journal. — Londen, Augustus 1918.

The Hon. Arthur Meighen, K.C., Canada's Natural Resources and their State Control; J. M. MacLeod, The achievements of France in Morocco; G. T. McCaw, Resection in Survey.

De bijdrage van A. Meighen, Canadeesch Minister van Binnenlandsche Zaken, geeft een overzicht in korte trekken van de nationale rijkdommen van Canada en de verhouding der overheid daartegenover.

Omtrent het waterkrachtvraagstuk geeft hij enkele cijfers:

Provincie	Totale hoeveel. waterkracht	Benutte hoeveelheid	
Ontario	5.800.000	789.466	
Quebec	6.000.000	520.000	
Nova Scotia	100.000	21.412	
New Brunswick	300.000	13.390	
Prince Edward Island	3.000	500	
Manitoba	3.500.000	76.250	
Saskatchewan			100
Alberta			32.860
British Columbia	3.000.000	269.620	
Yukon	100.000	12.000	
Totaal	18.803.000	1.735.598	

Canada staat op de tweede plaats van alle landen ter wereld wat beschikbare waterkracht betreft. Slechts de Vereenigde Staten gaan voor. Geen drie landen van Europa komen te zamen Canada nabij. Van de thans benutte kracht is 78 % in staatshanden.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, Augustus 1918.

D. v. Vigier, Neuzeitliche Werkstattorganisation; K. Goldschmidt, Die Braunkohlengeneratoren; F. Lenz, Ein Jahrzehnt staatswissenschaftlichen Unterrichts an technischen Hochschulen; Calmes, Die Bearbeitung der Zahlen in der privatwirtschaftlichen Statistik.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Aardappelen. Verboden is het vervoer en de aflevering van aardappelen, onverschillig van welke soort, tenzij vergunning daartoe is verleend; het ver-

bod geldt niet voor vervoer van aardappelen van het veld naar de opslagplaats van den verbouwer. Voorts is daarbij geregeld de levering van aardappelen aan de gemeenten.

Aangezien particulieren te velde staande aardappelen koopen, in de veronderstelling deze t.z.t. naar hunne woning te mogen vervoeren, wordt medege-deeld, dat dergelijke vergunning niet zal worden verleend. De ontheffing van het vervoerverbod voor vervoer naar de opslagplaats van den verbouwer geldt alleen voor bona fide eigenbouwers.

Aan de daarvoor in aanmerking komende gemeenten zal zoo spoedig mogelijk op haar verzoek een aardappel-reserve worden toegezonden, voldoende voor een rantsoen van ten minste zes weken. Indien deze reserve voor de geheele bevolking aanwezig is, mag het evenredig deel daarvan direct in bewaring worden gegeven aan hen, die over goede bewaarplaatsen beschikken, een en ander onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.

Bij de aanstaande distributie van aardappelen zal de prijs voor zand- en veenaardappelen, met toeslag van de Regeering, worden gesteld op 5½ cent per K.G., terwijl kleiaardappelen tegen den kostenden prijs, ad 9½ cent berekend zullen worden. Dit prijsverschil zal gelden zolang er zand- en veenaardappelen zullen worden gedistribueerd. Zijn deze niet meer beschikbaar, dan wordt de prijs van de kleiaardappelen, evenals het vorige jaar, 6½ cent per K.G.

Kalfsvleesch. De maximumkleinhandels-prijs voor vet kalfsvleesch, bij beschikking van 22 Augustus bepaald op f 2 per K.G. is nader verhoogd tot f 2,75 per K.G.

Melk-p r a e p a r a t e n. Gebleken is, dat melkpoeder, taptemelkpoeder, gecondenseerde melk, gecondenseerde taptemelk, caseïne en wei in den laatsten tijd in steeds grooter hoeveelheden worden verwerkt en daarbij vermenging met andere voedingsmiddelen ondergaan, waarna het mengsel onder een fantasienaam en doorgaans tegen hoogen prijs in den handel wordt gebracht. In verband hiermede heeft de Minister verboden de genoemde artikelen te verwerken, tenzij dit geschiedt voor koek-, biscuit- en gebakbereiding in banketbakkerijen of vergunning daarvoor is verleend.

A p p e l e n. Behoudens uitzonderingen is verboden het vervoer van appelen in hoeveelheden van 10 K.G. en hooger.

M e e l v a n s t r o o , e n z . Bij beschikking van 26 Augustus is verboden het vermalen tot meel van stroo, kaf of uitschoonsel van granen, peulvruchten en handeleggewassen, heide, riet, cacao-, boekweit- en grondnotendoppen, eikelschillen, vlasscheven, rijst-doppen en koffiedoppen en eveneens de aflevering en het vervoer van aldus verkregen meel.

R o g g e e n r o g g e m e e l. Met ingang van 9 September is de maximuminkoopprijs, ingevolge art. 3 der Distributiewet 1916 door de gemeenten te betalen voor rogge en roggemeel resp. verhoogd tot f 28,50 en f 29,50 per 100 K.G. Als inkoopsprijs aan detaillisten wordt den gemeentebesturen in overweging gegeven f 10,50, resp. f 11,25 per 100 K.G.

V o e d i n g v a n e i g e n v e e . De Minister van Landbouw heeft vastgesteld, welke hoeveelheden van door hen verbouwde granen en peulvruchten landbouwers zullen mogen behouden voor de voeding van eigen vee.

V e r v o e r v e r b o d e n . Behalve de reeds in ons vorig overzicht vermelde zijn nog in nieuwe redactie vervoerverboden afgekondigd voor gedroogde aardappelen en alle producten, door het drogen of op andere wijze verduurzamen van aardappelen verkregen; gedroogde cichoreiwortelen; karwijzaad; baksteen en kalkzandsteen; beenderen; beendermeel; brandstoffen; cacaboter; calcium-carbid; cement; chemicaliën; drukmaterialen; gasolie; hardsteen; lompen; lood; manufacturen; benzine; mout; paraf-

fine en wassoorten; pasmunt; petroleum; pyriet en zwavelzuur; smeerolie; steenkolenteer; teeroliën, enz.; terpentijn; tin; traan; turfstrooisel; vlakglas; wol en wolafvallen; ijzer en staal; zeep en zeepoeder; zink en zwavel. Al de betreffende beschikkingen zijn opnieuw genomen en in de Ned. Staatscourant afgekondigd, teneinde iederen twijfel weg te nemen omtrent hun rechtsgeldigheid. Voorts zijn nieuwe verboden tot vervoer en aflevering afgekondigd voor graanstroo (voor zooveel betreft aflevering naar de stroocartonfabrieken) melasse; cacao-, grondnoten-, rijst- en koffiedoppen, benevens eikelschillen. Een ander verbod betreft de aflevering en het vervoer van voedermiddelen voor dieren in anderen dan in ongemengden toestand en onder andere namen dan de werkelijke (natuurlijke).

S u i k e r b i e t e n e n s u i k e r b i e t e n p u l p . Verboden is het vervoer en de aflevering van suikerbieten en van suikerbietenpulp.

Z a a i z a a d . Eene regeling is vastgesteld voor den koop en den verkoop van zaaijaden van granen, peulvruchten en oliezaden.

K o o l z u r e p o t a s c h . De bij beschikkingen van 27 Juli en 5 Augustus gegeven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op koolzure potasch in hoeveelheden van niet meer dan 2½ K.G.

W i j z i g i n g D i s t r i b u t i e w e t . Het nog bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige ontwerp van wet tot wijziging der Distributiewet 1916, is ingetrokken.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1918.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	3.348.175,—
zijnde:	
Leening Noord-Holland f	3.365.000,—
5 % obl. à 99½ %.	
Hypotheekbanken (werkzaam in het buitenland)	637.674,—
zijnde:	
Northwestern and Pacific Hypotheekbank f	145.800,—
aand. à 103 %.	
N.V. Nederlandsche Middenstandshypotheekbank f	500.000,—
4½ % pandbrieven à 97½ %.	
Industriele Ondernemingen	2.575.000,—
zijnde:	
N.V. van der Lely's Touwfabrieken f	500.000,—
aand. à 215 %.	
f	500.000,—
6 % cum. pref. aand. à 100 %.	
N.V. Automatic Screw Works f	500.000,—
aand. à 200 %.	
Cultuurondernemingen, Handelsverenigingen en Handelsvenn.....	2.681.375,—
zijnde:	
N.V. L. E. Tels & Co's Handelsver. f	1.250.000,—
aand. à 140 %.	
f	750.000,—
6 % cum. pref. winstd. aand. à 103 %.	
Algem. Maatschappij voor Handel en Industrie f	155.000,—
aand. à 102½ %.	
Totaal.... f	9.242.224,—
Totaal der emissies in Januari .. f	536.940.910,—
Februari	12.202.250,—
Maart	56.044.025,—
April	9.419.875,—
Mei	19.256.078,—
Juni	33.032.976,—
Juli	50.604.250,—
Augustus.. ..	9.242.224,—
Algemeen Totaal	f 726.742.588,—
Bovendien:	
f	10.550.000,—
3/m. Schatkistpromessen à f	994,20
„	11.400.000,—
6/m. „ „	984,52
„	18.046.000,—
4½ % Schatkistbiljetten „ „	1.006,87

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	31 Aug. 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	(Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15)	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 7 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 9 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 14 Dec. '17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 " 31 " '14	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " —
Bank van Italië	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
31 Aug. '18	2-1/4 ¹⁾	2 3/4 ¹⁾	3 17/32	4-5/8	—	5 3/4-6
26-31 A. '18	2-1/4	2 1/2-3/4	3 17/32	4-5/8	—	5 3/4-6
19-24 A. '18	2-1/2	2 1/2-3	3 17/32	4-5/8	—	5 3/4-6
12-17 A. '18	2 1/2	2 1/4-3/4	3 17/32	4-5/8	—	5 1/2-6
27A.-1S. '17	2	2 1/4-1/2	4 25/32	4-5/8	—	2-6
28A.-2S. '16	1 1/2-3/8	1 1/2-3/4	5 19/32-1/2	4-5/8	—	2-3
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

¹⁾ Noteering van 30 Augustus.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Voor de entente-wissels was de stemming deze week dooreengenomen vast. Wel is waar trad in het midden der week een reactie in, maar reeds den volgenden dag was de stemming weder vaster en heden werd voor Londen tot 9.55 betaald. Marken waren aanvankelijk prijshoudend, maar aangezien Oost. Kronen steeds sterk bleven aangeboden en onder invloed van de ongunstige politieke berichten, was daarna de stemming beslist zwak.

Daar de stijging van de ententekoersen in alle neutrale landen sterker was als hier, waren de neutrale deviezen alle flauwer. Vooral Zwitserland was sterk aangeboden en door de groote schommelingen van de koersen daar te lande en de onzekere stemming die er voor alle wissels heerschte, ook hier zeer onvast.

Na Zwitserland, dat reeds de vorige week onder het goudpunt daalde, is nu ook Spanje er onder gedaald en blijft alleen Zweden nog het eenige land, dat hier boven goudpariteit genoteerd wordt.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Parijs ²⁾	Berlijn ³⁾	Wenen ⁴⁾	St. Petersburg ¹⁾	New York ¹⁾
26 Aug. 1918..	9.38	35.60	30.95	17.55	—	1.96 1/2
27 " 1918..	9.36	35.40	31.22 1/2	17.75	—	1.96 1/2
28 " 1918..	9.30 1/2	35.27 1/2	31.40	17.80	—	1.94 1/4
29 " 1918..	9.35	35.40	31.25	17.70	—	1.95 1/2
30 " 1918..	9.33	35.95	31.22 1/2	17.50	—	1.95 3/4
31 " 1918..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	9.29	35.—	30.75	17.45	—	1.94 1/4
Hoogste " " 1)	9.41	36.10	31.50	17.85	—	1.97
24 Aug. 1918..	9.29 1/2 ²⁾	34.80 ²⁾	31.50 ²⁾	18.05 ²⁾	—	1.96 1/4
17 " 1918..	9.22 ³⁾	34.50 ³⁾	32.22 1/2 ³⁾	18.80 ³⁾	—	1.93 1/4
Muntpariteit..	12.10 ⁴⁾	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave. ³⁾ Noteering van 23 Aug. ⁴⁾ Noteering van 16 Aug.

Data	Stockholm ¹⁾	Kopen-hagen ²⁾	Chris-tiantia ¹⁾	Zwitser-land ²⁾	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
26 Aug. 1918	69.10	61.15	61.70	46.20	48.50	99 3/4-100 1/2
27 " 1918	68.95	61.20	61.80	45.70	—	99 3/4-100 1/2
28 " 1918	68.90	61.10	61.85	45.67 1/2	47.75	99 3/4-100 1/2
29 " 1918	68.70	60.90	61.60	45.75	47.25	99 3/4-100 1/2
30 " 1918	68.60	60.70	61.60	45.80	47.—	99 3/4-100 1/2
31 " 1918	—	—	—	—	—	99 3/4-100 1/2
L'ste d. w. 1)	68.50	60.60	61.30	45.—	46.50	99 3/4
H'ste " " 1)	69.15	61.25	61.95	46.20	48.75	100 1/2
24 Aug. 1918	68.95 ²⁾	60.90 ²⁾	61.40	45.45 ²⁾	48.75	99 3/4-100 1/2
17 " 1918	68.85 ³⁾	60.65 ³⁾	60.90	48.— ³⁾	49.75	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave. ³⁾ Noteering van 23 Aug. ⁴⁾ Noteering van 16 Aug.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
31 Augustus 1918	4.76.60	5.48	nom.	50 1/4
Laagste d. week..	4.76.55	5.48	nom.	50 1/4
Hoogste " " ..	4.76.60	5.56 3/4	nom.	51
24 Augustus 1918	4.76.55	5.61	nom.	51
17 " 1918	4.76.60	5.65 1/2	nom.	50 3/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Aug. 1918	12 Aug. 1918	Tijdperk 13 Aug.—21 Aug. 1918		21 Aug. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
B. Aires....	d.p.gd. pes.	50 7/8	50 7/8	50 1/8	51 1/16	50 7/8
Calcutta....	sh/d.p.rup.	1/6 1/32	1/6 1/32	1/6	1/6 1/16	1/6 1/32
Hongkong..	id. p. \$	3/4	3/5	3/5 1/4	3/5 1/4	3/5 1/4
Lissabon....	d.p.escudo	30	30 1/2	29 1/2	31	30
Madrid....	Peset. p. £	17.85	18.50	18.20	19.36	19.34
Montevideo..	d.p.peso	62 1/4	62	61 1/2	63	62 1/2
Montreal....	\$ per £	4.84 1/2	4.85 1/2	4.85 1/8	4.86 3/8	4.86 1/8
Petrograd..	R. p. £ 10	nom.	nom.	nom.	nom.	nom.
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	12 3/8	12 7/16	12 3/32	12 15/16	12 15/16
Rome.....	Lires p. £	40.06	36.10	35.87 1/2	36.37	35.94
Shanghai..	sh/d.p.tael	4/9 1/4	4/10	4/10	4/10	4/10
Singapore..	id. p. \$	2/4	2/3 1/32	2/3 24/32	2/4	2/3 29/32
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	16 7/8	16 25/32	16 1/32	16 25/32	16 15/32
Yokohama..	sh/d.p.yen	nom.	nom.	2/2 1/8	2/3 1/2	2/3 1/16

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
31 Aug. 1918.....	49 1/2	101 1/8	
24 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
17 " 1918.....	48 15/16	99 3/8	
10 " 1918.....	48 15/16	99 3/8	
3 " 1918.....	48 ¹⁾	99 3/8	
1 Sept. 1917.....	46	90 3/4 ²⁾	
2 Sept. 1916.....	32 1/4	67 3/4	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

¹⁾ Noteering van 2 Aug. ²⁾ Noteering van 31 Aug.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitent. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
29 Aug. 1918..	1.300	43.100	60.300	14.342	82.449
22 " 1918..	1.075	43.100	60.300	14.313	82.263
15 " 1918..	1.002	43.100	60.300	14.308	82.145
8 " 1918..	14.451	19.100	53.100	14.294	67.526
31 Juli 1918..	14.618	19.100	53.100	14.243	67.348

¹⁾ Beide rekeningen omvatten, behalve garantiëwissels in portefeuille tot het bedrag der buitent. schat-kistbiljetten, in hoofdzak garantiëwissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 31 Augustus 1918.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 62.051.608,94 1/2 B.-bk. „ 113.482,63 Ag.sch. „ 12.950.692,00 1/2	f 75.115.783,58
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 8.434.810,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ —	8.434.810,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 57.285.970,97 1/2 B.-bk. „ 5.217.890,78 Ag.sch. „ 42.211.022,69	
	f 104.714.884,44 1/2	
Op Effecten	f 102.950.384,44 1/2	
Op Goederen en Spec.	„ 1.764.500,—	104.714.884,44 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	3.887.209,79 1/2
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 83.489.755,—	
Muntmat., Goud	„ 625.826.737,83	
	f 709.316.492,83	
Munt, Zilver, enz.	„ 7.953.213,83 1/2	
Muntmat., Zilver	„ —	717.269.706,66 1/2
Effecten		
Bel. v. h. Res. fonds. id. van 1/5 v. h. kapit.	f 5.048.969,32 „ 3.907.261,18	8.956.230,50
Geb. en Meub. der Bank	1.770.000,—
Diverse rekeningen	102.362.182,06
		f 1.022.510.807,04 1/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	„ 946.392.065,—
Bankassigatiën in omloop	„ 3.372.255,90
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	„ 43.360.397,34 1/2
Diverse rekeningen	„ 4.306.686,24
	f 1.022.510.807,04 1/2
Beschikbaar metaalsaldo	f 517.883.736,91
Op de basis van 1/5 metaaldekking	„ 319.258.793,26
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.589.418.680,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	2.911.611,40	
Buitenlandsche wissels	68.766,—	
Beleeningen	4.054.693,79	
Goud	1.892.672,56	
Zilver	418,68 1/2	
Bankbiljetten	24.269.820,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		25.703.619,60

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
31 Aug. 1918	709.316	7.953	946.392	46.733
24 „ 1918	707.424	7.953	922.122	69.883
17 „ 1918	706.089	7.861	922.377	60.996
10 „ 1918	706.419	7.867	919.104	56.560
3 „ 1918	713.251	7.860	927.020	53.851
27 Juli 1918	715.123	7.793	909.750	78.846
20 „ 1918	715.258	7.729	910.655	77.111
13 „ 1918	717.388	7.741	920.180	65.569
6 „ 1918	717.518	7.690	926.054	60.354
29 Juni 1918	717.559	7.692	927.335	50.546
22 „ 1918	717.645	7.638	902.474	69.158
15 „ 1918	717.787	7.821	911.227	61.847
8 „ 1918	720.151	7.784	917.260	59.436
1 Sept. 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
2 Sept. 1916	584.865	7.460	679.571	134.879
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dektingspercentage
	Totaal	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks			
31 Aug. 1918	75.116	57.000	104.715	517.884	72
24 „ 1918	72.204	55.000	100.660	516.194	72
17 „ 1918	64.448	47.000	101.787	516.473	73
10 „ 1918	61.395	43.000	101.508	518.330	73
3 „ 1918	51.430	32.000	110.082	524.086	74
27 Juli 1918	52.139	32.000	112.300	524.319	73
20 „ 1918	44.854	23.000	114.844	524.526	73
13 „ 1918	34.101	11.000	115.627	527.036	74
6 „ 1918	41.994	17.000	119.042	526.981	74
29 Juni 1918	43.817	18.000	122.089	528.725	74
22 „ 1918	43.960	18.000	119.558	530.001	75
15 „ 1918	45.195	18.000	118.496	530.028	75
8 „ 1918	46.876	18.000	122.133	531.834	75
1 Sept. 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
2 Sept. 1916	97.276	80.500	64.043	428.532	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	31 Aug. 1918	24 Aug. 1918
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 201.990.000,—	f 178.450.000,—
Aan schatkistbiljetten	„ 57.000.000,—	„ 55.000.000,—
Aan zilverbons	„ 60.649.000,—	„ 60.649.000,—
	„ 59.483.918,—	„ 58.770.604,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
24 Aug. 1918	***	***		255.100
17 „ 1918	***	***		258.500
15 Juni 1918	102.310	13.939	189.748	67.541
11 Mei 1918	97.028	16.734	183.850	70.512
4 „ 1918	94.080	17.389	182.691	68.763
25 Aug. 1917	83.288	18.043	173.241	50.027
26 Aug. 1916	71.107	24.633	145.577	64.986
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dektingspercentage
24 Aug. 1918		130.700		***	66.500	***
17 „ 1918		128.300		***	65.100	***
15 Juni 1918	8.260	23.159	73.271	24.391	64.911	45
11 Mei 1918	7.076	26.509	69.099	29.125	63.088	45
4 „ 1918	7.873	26.363	67.793	31.066	61.392	44
25 Aug. 1917	7.905	31.141	61.326	23.459	57.006	45
26 Aug. 1916	6.840	37.942	65.583	7.401	53.628	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
1 Juni 1918	659 3)	1.426	828	1.091	703
25 Mei 1918	681 3)	1.374	747	1.094	619
18 „ 1918	689 4)	1.365	722	1.100	707
11 „ 1918	693 5)	1.383	755	1.106	722
2 Juni 1917	775	1.233	954	903	516
3 Juni 1916	731	1.034	817	944	862
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

2) Hiervan zilverbons 80 dz. gld.

3) Idem 109 dz. gld.

4) Idem 124 dz. gld.

5) Idem 135 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
28 Aug. 1918	69.545	57.813	***	***	***
21 " 1918	68.665	56.749	***	***	***
14 " 1918	68.234	56.691	266.367	28.500	243.859
7 " 1918	67.952	56.778	265.985	28.500	243.859
29 Aug. 1917	54.303	40.407	173.361	28.500	146.521
30 Aug. 1916	56.197	36.152	129.659	28.500	97.529
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-tings-percentage 1)
28 Aug. '18	59.454	99.253	34.918	136.110	30.382	17,76
21 " '18	58.422	98.951	33.698	135.996	30.366	17,90
14 " '18	59.702	100.188	34.096	137.726	29.993	17,45
7 " '18	57.855	103.194	39.878	132.762	29.624	17,16
29 Aug. '17	57.899	105.499	46.526	131.094	32.347	18,21
30 Aug. '16	42.188	91.941	52.361	102.141	38.496	24 7/8
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-tings-percentage 1)
23 Aug. 1918	2.467.833	2.348.046	1.990.788	13.111.329	34
15 " 1918	2.467.833	2.347.761	1.928.371	12.929.725	34
7 " 1918	2.467.833	2.347.629	1.874.192	12.786.348	34
31 Juli 1918	2.467.696	2.348.083	1.851.526	12.704.503	34
23 Aug. 1917	2.494.576	2.402.850	567.538	8.977.977	34
23 Aug. 1916	2.495.963	2.468.562	340.978	6.863.154	41
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1918	15.958.496	8.154.768	10.028.400	1.974.300
15 " 1918	15.967.678	8.123.942	9.885.000	1.911.800
7 " 1918	15.849.460	8.332.552	9.742.800	1.858.300
31 Juli 1918	15.988.653	8.454.876	9.692.900	1.836.200
23 Aug. 1917	11.066.859	5.874.854	5.547.700	551.100
23 Aug. 1916	6.658.583	2.691.145	1.879.700	301.900
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
29 Aug. '18	5.435.382	2.037.108	320.498	1.576.683	19.150.000
22 " '18	5.434.831	2.037.108	319.173	1.572.721	19.150.000
16 " '18	5.434.074	2.037.108	315.628	1.537.417	19.150.000
8 " '18	5.433.322	2.037.108	304.850	1.497.079	19.150.000
30 Aug. '17	5.311.827	2.037.108	260.019	710.085	11.200.000
31 Aug. '16	4.812.732	—	338.610	691.060	8.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Belee- ning	Bankbil- jetten	Rek. Crt. Parti- culieren.	Rek. Crt. Staat
	903.937	1.064.845	816.288	29.433.966	3.777.306	298.569
8.871.123	1.066.088	829.814	29.423.826	3.715.699	162.078	
942.934	1.067.244	830.573	29.408.025	3.685.694	99.610	
1.002.990	1.068.410	837.471	29.476.586	3.888.665	68.403	
598.435	1.170.372	1.102.157	20.568.913	2.782.775	15.244	
448.319	1.406.862	1.174.835	16.424.647	2.213.659	80.163	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
2 Sept. '18	1.068.487	99.818	480.000	100.402	1.405.289	334.415
22 Aug. '18	1.070.113	99.764	480.000	95.270	1.408.223	328.012
15 " '18	1.060.088	99.697	480.000	96.295	1.415.979	312.158
8 " '18	1.010.196	99.675	480.000	110.357	1.376.999	314.427
30 Aug. '17	425.763	89.949	480.000	95.814	992.168	89.392
31 Aug. '16	308.592	71.320	480.000	45.021	751.131	146.124

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het buiten- land	Zilver etc.	F.R. Notes in circula- tie
28 Juni '18	1.949.021	1.021.414	16.275	57.178	1.722.216
21 " '18	1.924.373	987.569	17.008	56.738	1.677.951
14 " '18	1.946.903	980.652	44.084	58.360	1.651.500
7 " '18	1.919.263	986.686	51.280	58.461	1.639.579
29 Juni '17	1.294.512	412.041	52.500	39.840	508.753

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Algem. Dek-tings-percentage 1)	Percent. Goud- dekking circula- tie
28 Juni '18	1.086.023	2.049.906	75.858	60,4	59,3
21 " '18	1.163.742	2.029.557	75.770	64,8	58,9
14 " '18	1.258.954	2.099.074	75.711	60,8	59,4
7 " '18	1.233.034	1.978.893	75.662	59,2	60,2
29 Juni '17	399.512	1.484.953	57.176	69,9	81,0

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
21 Juni '18	695	12.422.617	1.147.421	11.203.532	1.369.809
14 " '18	689	12.506.216	1.226.348	11.438.657	1.323.423
3 " '18	686	12.432.346	1.162.521	11.294.701	1.419.056
26 Apr. '18	681	12.402.125	1.180.827	11.201.341	1.421.900
19 " '18	685	12.412.672	1.167.175	11.278.704	1.397.596

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 2 September 1918.

In ademlooze spanning ziet de gansche wereld het gebeuren van de laatste weken aan. In het Oosten kwam zich Rusland onder de ween eener wedergeboorte, waarvan de heftige beroeringen zelfs tot in ons land merkbaar zijn. Een geweldige worsteling om de macht vindt daar plaats, welke in twee opzichten meer dan interne beteekenis voor het land zelf heeft. Wij zijn gewoon geraakt aan revoluties in verschillende Zuid-Amerikaansche staten, doch de invloed daarvan reikte gemeenlijk niet buiten de grenzen der betrokken landen, tenzij enkele buitens van de betreffende staatspapieren ook buiten het directe gebied de nadering ondervonden. Doel in Rusland is dit totaal anders. Primo is het Rijk van zoo immensen omvang, dat de schokken, die het ondergaat, zich ook reeds in normale tijden over het overige gedeelte van Europa zouden voortplanten; secundo echter hangt de loop van de tegenwoordige gebeurtenissen ten allernauwste samen met den afloop van den wereldkrijg. Dit kan althans het geval zijn. Want de macht van Lenin, Trotzky, c.s. is tevens de macht van den vrede van Brest-Litofsk en het breken van deze macht zou dus ten gevolge kunnen hebben een algeheele ommekeer van den thans heerschenden toestand. Vooral voor onze Oosterlijke bureu zou dit verstrekkende consequenties met zich kunnen voeren, zoodat niet in militair, dan toch zeer stellig in moreel en economisch opzicht.

Aan den anderen kant trekken de voorvallen aan het Westfront de volle aandacht tot zich. Met bijna ononderbroken kracht hameren de legers der Geallieerden op de linies der Centrale Mogendheden, zoodat deze steeds wat meer naar achteren genomen moeten worden. Het is hier niet de plaats bespiegelingen omtrent den mogelijken afloop van deze militaire operaties te houden; gereleveerd dienen zij echter te worden, omdat zij van den meest directen invloed op de internationale geld- en fondsenmarkten zijn.

Daar, ondanks dezen voor de Centrale Mogendheden niet zeer gunstigen gang van zaken de stemming aan de beurs te Berlijn over het geheel vrij vast is gebleven, vindt zijn grond in andere oorzaken. In de eerste plaats is de aanvankelijke bezorgdheid omtrent de nieuwe belastingen op den omzet van effecten zeer sterk verminderd; zoodat het gewoonlijk gaat, heeft het publiek zich aan de veranderde verhoudingen leeren aanpassen. Weliswaar is dit gegaan ten koste van het meer normale verkeer, doch voor de markt als geheel valt toch een herstel van de levendigheid van den zaken-omvang te constateeren. Met dit „ten koste van het normale verkeer” bedoelen wij, zoodat reeds in een vorig overzicht in den breede uitgelegd, in hoofdzaak de omstandigheid, dat het zwaartepunt van den handel is verlegd naar de zeer hoog genoteerde fondsen. Hierbij zijn de koersfluctuaties gemeenlijk toch reeds van grooten omvang, zoodat de extra-kosten van het effecten-zegel gemakkelijker gedragen kunnen worden. De belangstelling is dan ook vrijwel geheel op deze objecten overgegaan, hetgeen ook eenigszins stimulerend op de overige markt heeft ingewerkt. Hierbij kwam de overweging, dat het terrein in Frankrijk, hoewel een gedeelte moest worden ontruimd, toch nog voor een overgroot deel bezet is; de hoop op een succesvol tegen-offensief blijft hierdoor levendig.

En een direct gevolg van deze verwachting is de grootere aandacht, welke aan de zuivere „oorlogsfondsen” wordt besteed. De algemeene verwachting, dat zelfs door de successen der geallieerden de ring van bajonetten, die het Duitsche Rijk beschermen, niet zal worden verbroken en dat daarentegen de krachten tot verdediging verdubbeld moeten worden, heeft nieuwe belangrijke opdrachten aan de in aanmerking komende nijverheid in het vooruitzicht gesteld; het gebied is geweest: hernieuwde aankopen op het betrokken gebied der fondsenmarkt. Ook Silezische Montaanwaarden waren hooger gezocht, in verband met de verhooging der kolonprijzen. Daarentegen waren scheepvaartwaarden in reactie; deze fondsen worden over het geheel als zuivere „vredes-papieren” beschouwd.

De militaire successen van de Geallieerdeu hebben verder in zooverre een directe uitwerking gehad, dat alle in Ponden Sterling genoteerde waarden tot hogere prijzen uit de markt werden genomen, zoodat Chinese, Japansche, Egyptische en Mexicaansche obligaties.

Daarentegen is de stemming te Weenen totaal anders. Hier is de tendens bepaald pessimistisch te noemen, hetgeen zich niet zoozeer manifesteert in heftige dalingen op de fondsenmarkt, dan wel in een totaal apathische houding. Voorts is een zeer nerveuze stemming met betrekking tot de valutamarkt overheerschend, welke nog in de hand is gewerkt door de uitlatingen van den algemeenen secretaris der Oostenrijk-Hongaarsche, Bank in de vergadering van

den algemeenen Raad der Bank op Donderdag j.l. Hij constateerde aldaar, dat in het tijdvak van 24 Juni tot 26 Augustus alle deviezen een voor Oostenrijk-Hongarije zeer ongunstige wending hebben genomen, hetgeen hij in hoofdzaak verklaarde uit de omstandigheid, dat de „Dubbelmonarchie” thans een passieve handelsbalans heeft en voortvult uit het feit, dat de in de Oekraïne staande legers maandelijks niet minder dan 150 millioen Kronen in omloop brengen, die dan door de bewoners der Oekraïne weder in het buitenland worden verkocht. Vooral in Berlijn is het aanbod van Kronenbiljetten geweldig geweest; d.d. 26 Augustus b.v. is alleen daar ter plaatse een bedrag van 20 millioen Kronen uitbetaling Weenen en Budapest en van 6 millioen Kronen aan biljetten in de open markt aangeboden. Het spreekt vanzelf, dat tegenover een dergelijk aanbod interventie-aankopen geenerlei succes hebben, temeer, waar deze in den laatsten tijd beperkt bleven tot één millioen Kronen per dag (tegen 3 millioen begin Juni).

Van den algemeenen toestand der Oostenrijk-Hongaarsche Bank werd met geen woord melding gemaakt; derhalve ook niet van het dekkingspercentage in goud der biljetten. Vermoedelijk wordt echter niet misgetast, indien beweerd wordt, dat de zeer scherp geaccentueerde reactie, speciaal van Oostenrijksche Kronen, ten nauwste samenhangt met dit percentage, eenige maanden geleden circa 1½ pCt. bedragende en hetwelk waarschijnlijk inmiddels geen verbetering zal hebben ondergaan. Het ligt voor de hand, dat dergelijke overwegingen den koersstand van de Oostenrijksche Kroon veel sterker beïnvloeden dan het vermoeden van namaak van bankbiljetten op groote schaal in Engeland, welk vermoeden eveneens in meervermelden speech van den secretaris werd uitgesproken.

Wat de fondsenmarkt betreft, verdient nog vermelding, dat de oude Staatsleeningen, zoodat als de oorlogs-obligaties gedeceideerd ongeanimeerd en op groote schaal aangeboden waren. Daarentegen toonden stedelijke en gemeentelijke leeningen meer weerstandsvermogen.

Het is te begrijpen, dat de voorvallen aan het Westelijk front aan de beurzen in de landen der Geassocieerden een direct opbeurenden invloed hebben uitgeoefend. Sterk is dit tot uiting gekomen te New York, waar aanvankelijk een gedrukte tendens heerschte in verband met de vrees, dat tot beperking van credieten voor speculatieve doeleinden zou worden overgegaan. Langzamerhand echter is deze vrees uit den weg geruimd in het gezicht van de successen, die de Amerikaansche legers op Fransch gebied wisten te behalen. Weliswaar kon een élan in de koersen, als voor eenige jaren in Wallstreet kon worden aanschouwd, nog wel niet worden doorgevoerd, doch voor enkele soorten was toch een aanmerkelijke verbetering te constateeren, terwijl de houding van de markt over het geheel veel vaster is geworden. Merkwaardig is hier ook de grootere aandacht, die aan spoorwegwaarden wordt besteed, ondanks het feit, dat de spoorwegsystemen geheel onder regeeringstoezicht arbeiden.

Te Parijs is de handel veel uitgebreider geworden, mede door de omstandigheid, dat vele kapitaalcrachtige inwoners in de hoofdstad zijn teruggekeerd en hiermede vele effecten-dépôts, waardoor in de eerste plaats de aflevering van fondsen vlotter kan plaats vinden. Van een bepaalde stemming voor eenig fonds in het bijzonder kan hier echter niet worden gesproken, zoodat een releveren van de afzonderlijke waarden hier gevoegelijk achterwege kan blijven.

Te Londen is de geldmarkt zeer ruim gebleven, hetgeen sterk ten goede komt aan den afzet van National War Bonds, waarvan, zoodat bekend, thans reeds meer dan duizend millioen Ponden Sterling zijn geplaatst. Daggeld noteert 2½ à 3 pCt., geld voor een week ongeveer 3½ pCt.

Daarentegen heeft de fondsenmarkt niet van die stemming blaargegeven, die men algemeener er van had verwacht. Wel waren de koersen der meeste verhandelde waarden hooger, doch over het geheel werd te veel gebruik gemaakt van de gelegenheid tot verkoop, die thans werd geboden, om het koersniveau een aanmerkelijke verbetering te doen ondergaan. Alleen Russische soorten waren vrij sterk gevraagd in verband met de hoop, welke men koestert ten opzichte van een spoedigen val van het Maximalistisch bewind.

Interessant zijn voorts de variaties op de zilvermarkt. De maximumprijs voor het witte metaal was nauwelijks vastgesteld op 48¹⁰/₁₆ d. (d.i. in overeenstemming met den toenmaligen prijs te New York van 100 Cents per ounce), toen de Amerikaansche Regeering moest overgaan tot verhooging van den prijs tot 101½ Cents, met het gevolg, dat ook te Londen het peil moest worden opgevoerd tot 49½ d. De voortdurende prijsverhoogingen voor zilver schijnen hiermede nog geen einde te hebben genomen.

Te o n z e n t heeft de effectenbeurs in de afgelopen acht

dagen, evenals de beide vorige weken, een levendig verloop gehad, hoewel de rijzing der koersen niet in hetzelfde tempo vordering heeft gemaakt. Integendeel werden op vele dagen tot de hoogere noteringen winstverkoop en uitgevoerd, waardoor een aantal fondsen tegen de hoogste koersen der voorafgaande week een verlies van enkele punten aanwijken. Belangrijke inzakingen zijn echter niet te vermelden, hetgeen er wel op wijst, dat onze effectenmarkt ten huidige toestand, zooals deze geworden is na de jongste scherpe daling tengevolge der ongunstige berichten omtrent de producten in onze koloniën en het daarmede in verband staande aan onze beurs voorgekomen belangrijke faillissement, al weder vrij optimistisch inziet. Niet te vergeten is echter, dat de koersrijzing der laatste weken voor een niet onbelangrijk deel toe te schrijven is aan transacties der „beroepsspeculatie“, daar het publiek in dezen vacantielijd over het algemeen niet aan den beurshandel heeft deelgenomen. Ook in de afgelopen week was van belangrijke orders van de zijde van het Nederlandsche publiek slechts een enkele maal iets te bespeuren. De aankopen op ruime schaal in een aantal waarden, voornamelijk scheepvaartwaarden, die hier gedurende de jongste weken zijn uitgevoerd, zijn dan ook vermoedelijk grotendeels met de bedoeling geschied, om zoodra „het publiek“ weder in de markt kwam, het aangekochte materiaal tot hooger prijs van de hand te doen, waarbij men rekende op den gunstigen invloed, dien de overeenkomst met de Vereenigde Staten ter zake van het betrekken van producten uit onze koloniën zou hebben. Door al deze speculatieve aankopen zijn nu de koersen van een aantal fondsen in verschillende afdelingen wel gestegen, doch zooals reeds gezegd, van publieke belangstelling is nog niet veel te bespeuren, zoodat men in sommige kringen ter beurze de effectenmarkt eenigszins „topzwaar“ begint te vinden.

Voor *Nederlandsche staatsschuldsoorten* bestond geen vraag van grooten omvang. De 4½ en 4 pCt. soorten bleven ongeveer op peil, de overige kwamen geleidelijk rond ½ pCt. lager te noteeren. Van buitenlandsche soorten waren Hongaren en ook Oostenrijkers lager aangeboden, in verband met den ongunstigen stand van het devies van die landen. Daarentegen waren Argentijnen en Brazilianen iets beter gevraagd.

	27 Aug.	29 Aug.	2 Sept.	Rijzing of daling.
4½ % Ned. W. Sch. 1917 rec.	91 ¹¹ / ₁₆	91 ¹¹ / ₁₆	91 ³ / ₄	+ 1/16
4½ % „ „ „ 1916	92 ³ / ₄	92 ⁹ / ₁₆	92 ¹¹ / ₁₆	- 1/16
4 % „ „ „ 1916	86 ¹ / ₄	86 ⁹ / ₁₆	86 ¹ / ₄	
3½ % „ „ „	77 ³ / ₈	77 ¹ / ₈	76 ³ / ₄	- 5/8
3 % „ „ „	68 ¹ / ₂	68 ¹ / ₂	67 ³ / ₈	- 7/8
2½ % Cert. N. W. S.	57 ¹ / ₄	57 ¹ / ₄	56 ¹ / ₂	- 3/4
5 % Oost-Indië 1915	96 ¹⁵ / ₁₆	96 ³ / ₈	96 ³ / ₄	- 3/16
4 % Hongarije Goud	34 ¹ / ₂	34 ¹ / ₂	35	+ 1/2
4 % Oostenr. Kronenrente	27 ⁹ / ₁₆	27 ¹³ / ₁₆	26 ¹ / ₄	- 1 1/16
5 % Rusland 1906	30 ¹ / ₂	30 ¹ / ₄	30 ³ / ₁₆	- 3/16
4½ % Iwagorod Dombr.	24 ¹ / ₂	24 ³ / ₈	24	- 1/2
4 % Rusland Cons. 1880	25 ⁷ / ₁₆	25 ¹ / ₁₆	25 ¹ / ₁₆	- 3/8
4 % Rusl. bij Hope & Co.	26	26 ¹ / ₁₆	26	
4 % Servië 1895	26	26	26	
4½ % China Goud 1898	57 ¹ / ₄	57 ³ / ₄	57 ³ / ₄	+ 1/2
4 % Argentinië Buitenl.	54 ¹ / ₂	54 ¹ / ₂	55 ¹ / ₄	+ 3/4
5 % Brazilië 1895	54 ¹ / ₂	54 ¹ / ₂	54 ¹ / ₂	
5 % „ 1913	56 ¹ / ₄	56 ¹ / ₂	56 ¹ / ₂	+ 1/4

Van *bankaandeelen* viel de meeste aandacht op die der Nederlandsch-Indische Handelsbank en der Nederlandsche Handel-Maatschappij, welke hun koers goed konden handhaven.

Verder was in de afdeling der *industriële ondernemingen* kortelings voor een betrekkelijk groot aantal fondsen vraag te bespeuren, welke gegrond was op berichten of geruchten omtrent gunstige resultaten, welke de betrokken ondernemingen ondanks het stiller worden van den handel, tengevolge van de oorlogsomstandigheden zouden hebben behaald. Zoo konden de aand. Algemeene Norit Maatschappij, Amsterd. Superfosfaatfabriek, Ant. Jurgens' Vereenigde Fabrieken en Ned. Gist- en Spiritusfabriek, alle min of meer belangrijk in koers verbeteren. Ook aand. van sigarenfabrieken, zooals Hillens' Sigaren- en Tabaksfabrieken en Vereenigde Hollandsche Sigarenfabrieken, lagen vast. Verder bestond levendige belangstelling voor de aand. Insulinde Oliefabrieken, in verband met berichten uit Indië, dat de regering aldaar bij de maatschappij belangrijke posten olie zou hebben aangekocht, volgens de laatste berichten voor een bedrag van vijftien millioen gulden. Deze aand. konden in den loop der week circa 15 pCt. verbeteren. Aand. Stokvis en Vereenigde Blikfabrieken eenigszins in reactie.

Voor de *cultuurwaarden* is de stemming eenigszins ver-

flauwd, waarvan onder meer de aand. Handelsvereeniging Amsterdam te lijden hadden. Hernieuwde aandacht schonk men evenwel aan de aand. der koloniale handelmaatschappijen, zooals Van de Linde Teves & Stokvis, Van Nierop & Co.'s — en Tels & Co.'s Handel Maatschappij, die af en toe bij flinken omzet in koers konden opkomen. Naast suikerwaarden zijn ook *rubber- en tabaksaand.* minder gefavoreerd geweest, hoewel b.v. aand. Nederlandsche Rubber Maatschappij en Oost-Java Rubber per saldo eenige procenten konden opkomen. Serbadjadi daarentegen flauw gestemd.

De *mijnbouwafdeeling* was de afgelopen week vrijwel verlaten.

Petroleumuandeelen wekten aanvankelijk ook weinig belangstelling, doch hierin is vooral heden verandering gekomen. Voornamelijk in de tweede helft der beurs werden belangrijke aankopen in aand. Koninklijke Petroleum uitgevoerd, waardoor de koers van 555 tot 572½ stéeg. Na beurs werd zelfs tot 575 besteed. De vraag wordt toegeschreven aan de thans voor de deur staande nieuwe emissie, waardoor de aand. op een lager koersniveau zullen komen en waarvan men ter beurze hernieuwde belangstelling voor het fonds verwacht. Aand. Geconsolideerde profiteerden van de betere stemming voor het hoofdfonds. De buitenlandsche olieaand. werden slechts op kleine schaal verhandeld.

	27 Aug.	29 Aug.	2 Sept.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	180	180	180 ³ / ₄	+ 3/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	165 ³ / ₈	164 ³ / ₄	165 ⁷ / ₈	+ 1/2
Rotterd. Bankvereeniging	135	135 ³ / ₄	137	+ 2
Amst. Superfosfaatfabriek	162 ¹ / ₄	170	170	+ 7 ³ / ₄
Van Berkel's Patent	148	150	149	+ 1
Insulinde Oliefabriek	217	226	228 ³ / ₈	+ 11 ³ / ₈
Ant. Jurgens' Ver. Fabr.	244	250	253	+ 9
Ned. Scheepbouw-Mij.	163	163	155 ¹ / ₄	- 7 ³ / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	355	355 ³ / ₄	342 ³ / ₄ *	- 12 ¹ / ₄
R. S. Stokvis & Zonen	523	518 ¹ / ₂	512 ¹ / ₂	- 10 ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken	136 ¹ / ₂	134	130 ¹ / ₄	- 6 ¹ / ₄
Compania Mercantil Argent.	226 ³ / ₈	227	229	+ 2 ³ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	113 ³ / ₄	113 ³ / ₄	112 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₈
Handelsver. Amsterdam	298 ¹ / ₄	295	292	- 6 ¹ / ₄
Holl. Transatl. Handelsver.	130 ¹ / ₂	128 ¹ / ₂	135	+ 4 ¹ / ₂
Linde Teves & Stokvis Oude A.	235	239	240	+ 5
Van Nierop & Co's Handel-Mij				
Oude Aand.	194 ¹ / ₂	205	203 ¹ / ₂	+ 9
Tels & Co's Handel-Mij	156 ³ / ₄	159 ³ / ₄	162 ³ / ₄	+ 6
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	207 ¹ / ₂	208 ¹ / ₈	211 ³ / ₄	+ 4 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	554 ¹ / ₂	554 ³ / ₄	563 ³ / ₄	+ 9 ¹ / ₄
Orion Petroleum-Mij.	78	77 ⁷ / ₈	79	+ 1
Steauna Romana Petr.-Mij.	174 ¹ / ₂	182	177 ¹ / ₈	+ 2 ³ / ₈
Amsterdam-Rubber-Mij.	132 ³ / ₄	132 ¹ / ₂	132 ¹ / ₂	- 1/4
Nederl.-Rubber-Mij.	75	76	78	+ 3
Oost-Java-Rubber-Mij.	138 ¹ / ₂	145 ³ / ₄	145 ¹ / ₂	+ 7
Deli-Maatschappij	435	434	434 ¹ / ₂	- 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij	183	183	181 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	385 ¹ / ₄	389 ¹ / ₂	389 ¹ / ₂	+ 4 ¹ / ₄

* ex. div. 11 %.

Onze *scheepvaartafdeeling* is iewat kalmer geworden en de koersrijzing schijnt voor het oogenblik tot staan te zijn gekomen. Voor een aantal fondsen zijn reeds verliezen in vergelijking met de hoogste koersen der vorige week te constateeren. Een uitzondering hierop maken de aand. van enkele kleine Maatschappijen, zooals Solleveld, Nievelt en Zeevaart, die gemiddeld nog 15 pCt. opliepen.

	27 Aug.	29 Aug.	2 Sept.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	410	414	412 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₂
„ „ „ gem. eig.	392	396 ¹ / ₂	394	+ 2
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	287	290	290	+ 3
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	185	182 ¹ / ₂	180	- 5
Hollandsche Stoomboot-Mij.	223 ³ / ₄	223 ³ / ₄	228	+ 4 ¹ / ₄
Java-China-Japan-Lijn	328	325 ¹ / ₄	324 ³ / ₄	- 3 ¹ / ₄
Kon. Hollandsche Lloyd	178 ¹ / ₄	181	180 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₄
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	253 ¹ / ₂	254 ³ / ₄	254 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
Kon. Paketvaart-Mij.	283 ¹ / ₂	276 ¹ / ₂	277	- 6 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	325	339 ³ / ₄	339 ³ / ₄	+ 14 ³ / ₄
Nederl. Scheepvaart-Unie	271 ¹ / ₂	268 ¹ / ₂	267	- 4 ¹ / ₂
Nievelt Goudriaan	505 ¹ / ₂	521	520	+ 14 ¹ / ₂
Rotterdamsche Lloyd	281	279 ³ / ₄	278 ¹ / ₂	- 2 ¹ / ₂
Solleveld v. d. Meer	505	519	524	+ 19
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	345	345	345	
„ „ „Nederland“	285	281 ¹ / ₂	279 ¹ / ₄	- 5 ³ / ₄
„ „ „Noordzee“	223 ¹ / ₂	223 ¹ / ₂	223	- 1/2
„ „ „Oostzee“	350	360	355 ¹ / ₂	+ 5 ¹ / ₂

Behoudens een vleugje willigte in aand. Southern Rails en enkele andere kleine Spoorwegaandeelen, in sympathie met de New Yorksche noteringen, hetwelk heden te bespeuren was, vertoonde onze *Amerikaansche afdeling* in de afgelopen week weinig variatie. Ook voor de Industrielen bestond heden een betere tendens, hoewel hier toch nog vrij schuchter werd gekocht. Aand. Int. Merc. Marine Co. fractioneel beter.

	27 Aug.	29 Aug.	2 Sept.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	72 ⁷ / ₈	72 ¹⁵ / ₁₆	72 ¹⁵ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
Anaconda Copper	130 ¹⁵ / ₁₆	130	131	+ ¹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.....	92	93 ¹ / ₈	93 ⁹ / ₁₆	+ 1 ⁹ / ₁₆
Atchison Topeka	81 ¹ / ₁₆	82 ⁷ / ₈	82 ⁹ / ₁₆	+ 1 ¹ / ₂
Southern Pacific.....	75 ¹ / ₄	80	80	+ 4 ³ / ₄
Union Pacific.....	119	119 ³ / ₄	119	
Int. Merc. Marine afgest.....	30 ³ / ₄	31 ¹ / ₂	31 ⁵ / ₈	+ ⁷ / ₈
" " " " prefs.	102 ⁷ / ₁₆	104 ⁹ / ₁₆	103 ¹ / ₄	+ ¹³ / ₁₆

Prolongatie heden 2³/₄ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 September 1918.

Er is over de afgelopen week geen nieuws te vermelden, aangezien ons noch telegrafisch noch per post berichten van eenig belang toekwamen. Met belangstelling wachten wij de definitieve ramingen van den Canadeeschen tarweoogst, alsook van den oogst der zomertarwe in de Vereenigde Staten. Ofschoon de aanvoeren van tarwe in het laatstgenoemde land wel eenigszins verminderd zijn, blijven zij toch nog van zeer grooten omvang, vooral in vergelijking met verleden jaar. De voorraden blijven regelmatig toenemen.

Nederland. De aanvoeren voor België blijven regelmatig voortduren; voor Nederland kwam niets binnen.

Voor den oogst hier te lande is ongetwijfeld het weer der laatste dagen te ruw geweest; gelukkig, dat het grootste gedeelte van den oogst reeds binnen is.

Zie den Staat van noteringen en aanvoeren hieronder.

SUIKER.

F. O. Licht rapporteert gunstig over den stand der bietvelden en verwacht voor Duitschland een rendement, dat het voorjarige nog eenigszins zal overtreffen. Voor

Oostenrijk-Hongarije wordt op een aanmerkelijk grooter kwantum bieten gerekend.

Engeland heeft onlangs 50.000 tons Mauritius suiker gekocht op basis van 17 s. 10 d. voor Superior. De voorraden in de 3 voornaamste havens bedroegen op 10 Augustus:

	1918	1917	1916
London	97.266	26.695	47.745 tons
Liverpool	96.322	34.370	5.079 "
Clyde.....	39.308	8.897	7.641 "
Totaal	232.896	69.962	60.465 tons

Uit Java wordt bericht dat thans ook de voornaamste suikerexporteurs eene vereeniging hebben opgericht, die nu met de producenten-vereeniging onderhandelt over een gecombineerd optreden. Het is te hopen, dat eene combinatie spoedig tot stand komt, teneinde ook de producenten in staat te stellen van de zich voordoende verkoopkansen naar buiten gebruik te maken, waarvan op het oogblik in de eerste plaats de speculanten, die nog onverkochte suiker bezitten, profiteeren.

De Cuba oogst had einde Juli de oogsten van de 2 voorgaande jaren overtroffen, zooals blijkt uit onderstaande statistiek:

	1918	1917	1916
Ontv. d. week tot 27 Juli	28.680	22.042	14.688 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917-	3.059.173	2.801.232	2.868.207 "
Werkende fabrieken....	12	?	8
Export d. week t. 29 Juni	100.456	60.464	48.522 tons
Totaal v. 1 Jan.-31 Mei	1.570.806	1.753.869	1.788.338 "
Exp. U. K. 1 Jan.-29 Juni	439.385	508.489	409.413 "
" Frankr. 1 " 29	7.400	28.419	102.511 "
Voorraad op 1 Juli....	904.502	698.233	659.256 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per October.	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
30 Aug. 1918....	f —	64/9	—	—	6,055
23 " 1918....	" —	64/9	—	—	6,055
30 Aug. 1917....	" —	53/9	18/9	34/6	7,02
30 Aug. 1916....	" 26 ²⁵ / ₃₂	47/1 ¹ / ₂	22/6	28/6	4,89
21 Juli 1914....	" 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mais Aug.	Haver Aug.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
31 Aug. '18	226	153 ³ / ₄	69 ³ / ₄	10,80	5,95	26,60
24 " '18	226	157 ³ / ₈	70 ³ / ₄	11,05	6,—	26,10
31 Aug. '17	220	112 ¹ / ₄ ¹)	56 ¹ / ₂ ²)	15,20	8,75	22,—
31 Aug. '16	142 ¹ / ₄	86 ³ / ₄ ²)	44 ¹ / ₄ ²)	10,—	5,13	13,50
31 Aug. '15	93 ³ / ₄	71 ⁷ / ₈ ²)	36 ¹ / ₂ ²)	12,55	4,65	11,35
20 Juli '14	82 ¹)	56 ³ / ₈ ¹)	36 ¹ / ₂ ¹)	9,40 ²)	5,38 ²)	13,70 ²)

¹) per Dec. ²) per Sept.

De noteringen voor Buenos Ayres zijn van 31 Aug. 1918, 23 Aug. 1918, 31 Aug. 1917, 31 Aug. 1916 en 31 Aug. 1915.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	2 Sept. 1918	26 Aug. 1918	2 Sept. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹)	25,— ¹)	—
Rogge (70 Kg. natura gew.)	26,— ¹)	26,— ¹)	—
Mais (La Plata)	—	—	500,— ¹)
Gerst (60 Kg. natura gew.)	20,— ¹)	20,— ¹)	—
Haver (inlandsche)	20,— ¹)	20,— ¹)	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	—	—	240,— ¹)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹)	40,— ¹)	—

¹) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25-31 Aug. 1918	Sedert 1 Jan. 1918.	Overeent. tijdvak 1917	25-31 Aug. 1918	Sedert 1 Jan. 1918.	Overeent. tijdvak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	1.944	253.376	—	2.920	38.227	4.864	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	114.010	—	4.590	67.438	4.590	181.448
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	10.025	—	—	27.269	—	37.294
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek.....	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten....	—	15.104	—	—	4.286	—	19.390	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	3.432	144.883	292.302	—	—	—	144.883	292.302
Mais	—	90.191	12.335	—	—	—	90.191	12.335
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	553	64.999	—	—	8.807	—	73.806	—
Gerst	—	24.172	667	—	—	—	24.172	667
Andere meelsoorten....	1.709	16.959	—	—	9.510	—	26.469	—

RUBBER.

De positie der rubbermarkt is in de afgelopen week geheel onveranderd gebleven. Slechts de markt voor Para kenmerkte zich door bijzondere vastheid. Dit beperkte zich echter tot hardfine, de andere Parasoorten bleven vrijwel onveranderd.

De noteeringen zijn als volgt:	einde voorafgaande week
Prima Crêpe loco/Sept. 2/1 1/2	2/1 3/4
" " Oct./Dec. 2/2 1/2	2/2 3/4
" " Jan./Juni 2/4	2/3 1/4
smoked Sheets 1 d. minder.	1 d. minder.
Hard cure fine Para 3/4	3/1 1/2

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 1 Augustus 1918.

Gedurende de maand Juli zijn prijzen van Amerikaanse katoen na vele en hevige fluctuaties ten slotte vrij belangrijk gedaald en de noteeringen in Liverpool zijn einde Juli ruim twee pence per pond lager dan in het begin van die maand. De prijzen voor nieuwen oogst zijn daarentegen slechts weinig veranderd, zoodat het prijsverschil tusschen ouden en nieuwen oogst belangrijk ingekrompen is. Door de voortdurende droogte in Texas hebben de meeste speculanten hun termijnverkoop tijdig ingedeekt, zoodat er geen groote blanco-posities bestaan en de betere weerberichten van de laatste dagen ook eenige reactie in prijzen hebben gebracht, hoewel men algemeen een ongunstig bureau-bericht verwacht. De berichten omtrent den Egyptischen oogst blijven gunstig.

Niettegenstaande de daling in katoenprijzen, hebben spinners van Amerikaanse garens hun noteeringen weinig veranderd en zijn prijzen ten slotte nog hooger dan een maand geleden. De markt is kalmer en de groote vraag naar beschikbare partijen, zonder op prijzen te letten, is wel verminderd. Daarentegen worden voor latere levering wel lagere prijzen geaccepteerd, daar spinners er wat voor voelen zoo lang mogelijk van de tegenwoordige marges te profiteren. De binnenlandsche vraag is nog het belangrijkste, hoewel ook van Frankrijk orders binnenkomen. Exportzaken zijn op de tegenwoordige prijzen vrijwel onmogelijk. Egyptische garens zijn zeer vast en worden steeds duurder. Fabrikanten van enkele en getwijnde garens zijn over het algemeen goed bezet en in verband met de bekende productiemoeilijkheden over het algemeen huiverig lang vooruit te verkoopen. Van Madras komen weer eenige aanvragen binnen, hoofdzakelijk in 60er Egyptische bundels.

De doekmarkt is vaster dan ooit en er is nogal vraag van Indië, maar de meeste biedingen zijn belangrijk beneden de tegenwoordige productiekosten, zoodat de importeurs op de Oostersche markten hun prijsideeën wel zullen moeten wijzigen, als zij tenminste tot zaken zullen willen komen. De meeste fabrikanten zijn tot het einde van dit jaar bezet, voornamelijk voor de kleinere overzeesche markten en voor het binnenland.

Manchester, d.d. 8 Augustus 1918.

De Amerikaanse katoenmarkten hebben de laatste dagen wilde stijgingen vertoond. Terwijl de vraag in Liverpool goed was, werden de berichten uit Amerika, speciaal van Texas ongunstiger, zoodat er vele dekkingsaankopen geschieden, waardoor de markt nog verder steeg. Gisteren was de markt wat kalmer; het wekelijksche weerbericht was beter dan men verwachtte, zoodat vele verkoopen plaats vonden en de markt in New-York weer 100 punten daalde. Het Bureaubericht van 1 Augustus was een groote teleurstelling, daar dit een achteruitgang van ruim 12 % aangaf. De oogstconditie per einde Juli bedroeg n.l. 73,8 % tegen 85,8 % in het einde der vorige maand, zoodat de oogst-opbrengst wel veel kleiner zal worden dan men eerst verwachtte. De berichten van Alexandrië omtrent den Egyptischen oogst blijven gunstig.

De garenmarkt heeft niet veel invloed ondervonden van de stijging in ruwe katoen. Door hun sterke positie aangemoedigd, hebben spinners hun prijzen meer dan een penny per pond verhoogd en hoewel de vraag naar garens wat beter is, wil men deze hogere prijzen toch nog niet betalen, zoodat slechts weinig orders uitgevoerd worden. Dit heeft betrekking zoowel op Egyptische als op Amerikaanse garens en zijn prijzen van de eerste soort gemiddeld wel twee pence per pond hooger. De exporthandel lijdt nog steeds onder groote moeilijkheden en staat vrijwel geheel stil. Er schijnt wel eenige kans op ruimeren katoenaanvoer, waardoor het aantal bedrijfsuren weer uitgebreid zou kunnen worden en prijzen van garens zeker weer zouden dalen.

De doekmarkt is buitengewoon vast en er is een bepaalde verbetering in de vraag van Indië, speciaal voor dhooties en lichte goederen. De hooge prijzen, die thans gevraagd worden, houden vele zaken tegen en waar de meeste fabrikanten meer orders hebben dan hun lief is, zijn zij ook niet bereid hun vraagprijzen te verlagen. De kleinere markten blijven geregeld door koopen en ook de binnenlandsche vraag is alleszins voldoende.

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	2 Sept. '18	26 Aug. '18	19 Aug. '18	31 Aug. '17	1 Sept. '16
New York voor Middling ..	36,50 c ¹⁾	35,60 c	35,60 c	23,30 c	16,30 c
New Orleans voor Middling	33,25 c ²⁾	32,50 c	30,25 c	22,50 c	15,63 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	25,66 d	25,— d	24,80 d	18,25 d ³⁾	9,90 d ³⁾

¹⁾ 30 Aug. '18. ²⁾ 31 Aug. '18. ³⁾ Middling American.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 30 Aug. '18	Overeenkomstige perioden	
		1917	1916
Ontvangsten Gulf-Havens..	213	269	309
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	312	232	124
" " t Vasteland.		96	189
" " Japan etc...		—	30

Voorraden in duizendtallen	30 Aug. '18	30 Aug. '17	30 Aug. '16
Amerik. havens.....	794	419	426
Binnenland.....	602	247	274
New York	?	56	67
New Orleans	?	73	93
Liverpool	?	232	647

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De toestand heeft zich in de afgelopen maand niet gewijzigd en is over exotische huiden niets te berichten, daar bij gebrek aan voorraad geen afdoeningen plaats vonden, zelfs niet voor de partijen drooggezouten Kaap en Padang runderhuiden, die nog steeds aan de markt zijn; hoofdoorzaak: bijna totaal gebrek aan looistoffen.

De 10.000 Union Rosario gezouten ossehuiden ex. ss. „Kenenmerland” zijn gelost en gesorteerd, wegen 27 1/2 Kos., en is dooréén een zeer mooie partij Saladeros huiden; wij zenden de beschrijving aan belanghebbenden. Deze huiden worden voorloopig nog niet aan de markt gesteld, doch worden onder zout gebracht. Buitenlandsche markten zonder veel variatie.

Inlandsche huiden worden alleen voor directe behoefte gekocht en hebben de Clubs vrij regelmatig orders voor de weinige huiden die zij thans ontvangen.

Kalfsvellen en Pinken verlaten; men blijft in afwachting of export van die artikelen zal toegestaan worden.

Rotterdam, 30 Augustus 1918.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cle. No. 3	Koper Standard	Tin ¹⁾	Lood	Zink
2 Sept. 1918..	nom.	122.—/—	355.10/—	30.10/—	52.—/—
26 Aug. 1918..	nom.	122.—/—	367.10/—	30.10/—	52.—/—
31 Aug. 1917..	nom.	120.—/—	244.10/—	30.10/—	—/—
1 Sept. 1916..	nom.	110.—/—	170.5/—	31.—/—	49.—/—
20 Juli 1914..	51/4	61.—/—	145.15/—	19.—/—	21.10/—

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in Juli 1918 verkocht 28.000 pikols Gouvernements-Bankatin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 6.022.000.—
(St.ct.)

VERKEERSWEZEN. SCHEEPVAART.

31 Augustus 1918. In de afgelopen week kwam in den stand der vrachtenmarkt geen verandering.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
26/31 Aug. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
19/24 „ 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
27 A./1 Sept. 1917	—	—	f 7,-	30/-	f 52,25	145/-
28 A./2 Sept. 1916	—	—	„ 15,-	11/9	„ 105,-	152/3
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rotter	Rotter- dam	Gothen- burg
26/31 Aug. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr. 205
19/24 „ 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 200
27 A./1 Spt. 1917	69/-	101/3	160/-	110/-	—	„ 200
28 A./2 Spt. 1916	34/-	62/10	60/-	37/6	f 6,50	„ 26,50
Juli 1914	fr 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chitt West Europa (salpeter)
26/31 Aug. 1918..	275/-	500/-	—	190/-
19/24 „ 1918..	275/-	500/-	—	190/-
27 Aug./1 Sept. 1917..	—	480/-	—	190/-
28 Aug./2 Sept. 1916..	130/-	155/-	—	140/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar. Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 26 Augustus tot 2 September 1918.

Sedert de vorige opgave is de toestand van Duisburg naar Mannheim ongunstig veranderd door het feit, dat in het Bingerloch een groot schip gezonken is en het verkeer dientengevolge door het nieuwe vaarwater bij Bingen moet plaats hebben. Hierdoor kunnen diepgaande booten, evenals de schepen, die op waterstand waren afgeladen, het Bingerloch niet passeeren, zoodat het verkeer op het oogenblik hoofdzakelijk tusschen Duisburg en St. Goar plaats vindt, op welk laatste station de schepen worden afgeworpen en zij gedeeltelijk moeten afwachten tot zij het nieuwe vaarwater kunnen passeeren en gedeeltelijk worden opgelicht, om naar Mannheim door te kunnen varen. Intusschen worden alle pogingen in het werk gesteld, om het schip in het Bingerloch vlot en zoodoende de vaart naar Mannheim vrij te krijgen.

De verladingen in de Ruhr bleven dezelfde en ook de vracht- en sleepmarkt onderging geen verandering. Cauber Pegel wees einde der week Meter 1,68 aan.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens was de toestand onveranderd. Het sleeploon varieerde tusschen 50 cents tarief plus 20/10 cents per last.

INKLARINGEN TE IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Augustus 1918		Augustus 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	5	3.083	3	894
Groot-Brittannië	6	2.533	8	3.329
Noorwegen	—	—	1	110
Zweden	1	694	24	7.535
Frankrijk	—	—	1	123
Vereen. Staten..	5	11.878	1	2.635
Zuid-Amerika ..	—	—	1	4.608
Totaal	17	18.188	39	19.234
Periode 1 Jan.-31 Aug.	141	66.847	395	348.642 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	11	6.241	29	14.315
Noorsche	1	1.970	—	—
Belgische	1	2.885	—	—
Zweedsche	4	7.092	10	4.919
Totaal	17	18.188	39	19.234

¹⁾ 1913, 1594 schepen met 1.809.184 N. R. T.

(Halverhout & Zwart's Scheepsagentuur.)

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	Augustus 1918		Augustus 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	8	6352	22	15.580
Groot-Brittannië	28	19.217	53	26.316
Duitsland	1	—	—	—
Noorwegen	1	125	3	492
Zweden	5	2.782	16	7.396
Frankrijk	1	76	1	109
Vereen. Staten..	23	49.378	17	52.563
Totaal	67	77.930	112	102.456
Periode 1 Jan.-31 Aug.	615	568.873	1.128	995.300 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	23	15.310	40	43.486
Britsche	17	9.554	41	19.453
Duitsche	1	—	1	—
Noorsche	5	9.723	4	4.636
Belgische	14	32.430	8	26.273
Zweedsche	7	10.913	18	8.608
Totaal	67	77.930	112	102.456

¹⁾ 1913, 7663 schepen met 9.276.501 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur.)

ADVERTENTIËN

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM
Telefoon 3600

'S-GRAVENHAGE
Telefoon H 280, 300

GRONINGEN
Telefoon 1555

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen
van elken aard.

DE SPAARNE-BANK HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM EN ZUID-AMERIKA VIA NEW YORK

Accountantskantoor James Polak

(Lid Ned. Acc. Verg.)

POSTHOORNSTEEG 7B
ROTTERDAM.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw
„FIJENOORD”
ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ WIJNHAVEN 111-113 - ROTTERDAM.

TELEFOON 7841-7842-7843-7861

BIJKANTOREN te AMSTERDAM, s-GRAVENHAGE en HAARLEM

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

N.V. W. van Driel's Stoomboot- en Transportondernemingen

ROTTERDAM

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Zeebevrachtingsagenten

Telegramadres: FIAT.
Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
Expeditieus en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN

„CALVE-DELFT”

TE DELFT

ARTIKELN:

Delftsche Slaolie
Arachide-olie
Sesam-olie
Soya-olie
Bakkers-olie

Plantenvet Delfia
Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel
Sesamkoeken en -meel
Cocosmeel

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSEN
ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de
HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:

ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co

UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Oppericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370
Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

De Erven de Wed. J. van Nelle

ROTTERDAM

Tabaks- en Sigarenfabrieken
Koffiebranderij - Theehandel

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1816

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM

ROTTERDAM

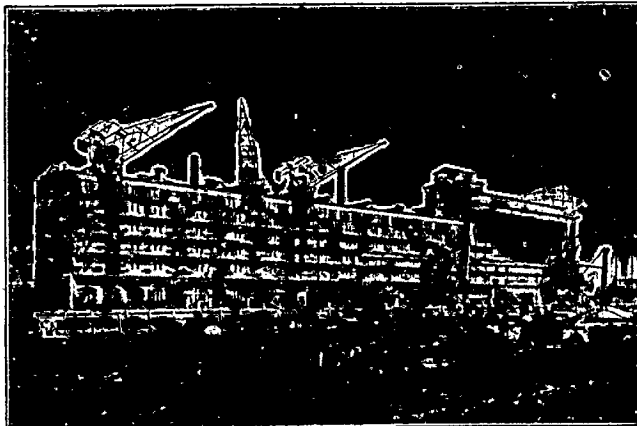
ANTWERPEN

EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK

KAPITAAL:

f 10.000.000,—

EXPEDITIE
IN- EN UITKLARING
ASSURANTIERESERVE-
FONDSEN:

f 1.639.297,15½

RUBBER-
ETABLISSEMENT
KINA-ETABLISSEMENTPAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB“, ROTTERDAM
BÈEEDIGDE WEGERS EN METERSBEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN
„CEDULLEN AAN TOONDER”

WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.
BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

J.C. GOUDRIAAN'S
INDUSTRIE- EN EXPORT-MAT

MOTORLOCOMOTIEVEN
TRANSPORTWAGENS
VOOR ALLE DOELEINDEN

AANLEG VAN
FABRIEKSSPOOR

— SPOORWEGMATERIEEL —

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg**NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ**
MAASSLUISContracteeren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.**NEDERLANDSCH - TRANSATLANTISCHE
HYPOTHEEKBANK TE AMSTERDAM**WERKT IN CANADA MET EIGEN KANTOREN
DIRECTIE: J. MEES TE AMSTERDAM. LDROOGLEEVER FORTUYN TE WINNIPEG**5 en 6% PANDBRIEVEN**
IN STUKKEN VAN f 1000,—, f 500,— EN f 100,—
AFOPTE TEGEN BEURSKOERS**MARX & Co's BANK** ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13.

KAPITAAL f 8.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUCHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX